

TŰZOLTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE

X.
TŰZOLTÓ MÚZEUM
BUDAPEST, 2010

TŰZOLTÓ MÚZEIM
ÉVKÖNYVE

TŰZOLTÓ
MÚZEUM
ÉVKÖNYVE

X.
TŰZOLTÓ MÚZEUM
BUDAPEST, 2010

**A könyv megjelenését
támogatta:**

nka

Nemzeti Kulturális Alap

Írták:

Csicsmann Gyula
Dr. Hadnagy Imre József
Peterman József Attila
Réti Rezső
Vargáné Galambos Éva

Szerkesztette:

Réti Rezső

Lektorálta:

Dr. Muhoray Árpád
címzetes egyetemi docens

Szerkesztésben közreműködött:

Csányi Zsófia
Pipis Bálint

ISSN 0237-210 X

Kiadta a Tűzoltó Múzeum
Felelős kiadó:
Réti Rezső

Nyomdai előkészítés
és kivitelezés:
Formátum Print

TARTALOMJEGYZÉK

Dr. Hadnagy Imre József:

140 ÉVE ALAKULT MEG A MAGYAR ORSZÁGOS TŰZOLTÓ SZÖVETSÉG	7

Réti Rezső:

A 140 ÉVES FŐVÁROSI TŰZOLTÓSÁG 115 ÉVES KÖZPONTI LAKTANYÁJÁNAK ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE	37

Csicsmann Gyula:

KARDOK, RŐZSEKÉSEK, BALTÁK A TŰZOLTÓSÁG SZOLGÁLATÁBAN	55

Peterman József Attila:

A NEMZETI SÍRKERT TŰZOLTÓ SÍRJAI Őszi séta a Kerepesi temetőben	65

Dr. Hadnagy Imre József:

TŰZTÁMADÁSBAN VALÓ RENDTARTÁS	77

Vargáné Galambos Éva:

VAN EGY FILMKLUB	85

Dr. Hadnagy Imre József

140 ÉVE ALAKULT MEG A MAGYAR ORSZÁGOS TŰZOLTÓ SZÖVETSÉG

**avagy az 1870-ben kezdődött sokoldalú küzdelem „a rendszeres
tűzoltóság terjesztéséért, tökéletesítéséért és egységessé alakításáért
a magyar korona országaiban”**

BEVEZETÉS

Az ember már ősidők óta törekszik az egyik őselemet – a tüzet – a lehetőségei szerint uralma alatt tartani. A szándékolt, de felügyelet alatti tüzek sokféleképpen szolgálják az embert, ám korlátaiktól megszabadulva pusztító erővé válhatnak, és megzabolázásuk különleges kihívást jelent. A természetes – mint például a villámcsapás keltette – tüzek megelőzése sokáig szinte lehetetlen volt, ám a villámhárító feltalálása némileg egyszerűsítette az ellene való védekezést, de azt teljesen nem oldotta meg. A szándékosan okozott – mint a katonai műveletek nyomán fellépő pusztító; a gyújtogatást, a terrorakciókat követő – tüzek megelőzése reménytelen, méreteik, hatásuk szinte kiszámíthatatlan.

Az emberiség történetét végig kíséri a tüzek megelőzéséért és a keletkezett tüzek megfékezéséért folytatott küzdelem. Koronként ezt más-más módon igyekeztek megoldani. Az alapmotívum az emberi közösségek megóvása, az élet, értékek megmentése érdekében tenni képes, illetve tenni köteles erők, eszközök összehangolt tevékenységében rejlik. A római birodalomban Augustus császár rendeletét követően már szervezett erők végzik alapvetően a kézművesekre épített szervezetekkel. A középkorban ez az iparosokat tömörítő szervezetekre – a céhekre – rótt felelősségben és tevékenységi rendben realizálódik¹, de segéderőként – helyenként és önkéntes vállalat alapján – a diákság is részese a tűz elleni küzdelemnek².

1 A céhek – az iparos testületek – a köteles tűzoltóságok elődjeként a települések előjáróságainak többnyire írásban foglalt rendelete (tűzszabály-rendelete) alapján voltak kötelezve a tűzoltás helyi feladatainak végrehajtására. A céhek ezirányú feladatainak becsülettel tettek eleget egészen 1872-ig, amikor az 1872: VIII. tc. 83 § kimondta megszüntetésüket. [3]

2 A történelmi Magyarországon sok helyen (Debrecen, Sárospatak, Hódmezővásárhely, Kunszentmárton, Marosvásárhely, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Székelyudvarhely, Eperjes, Nagyszombat, Kalocsa) az önkéntes tűzoltóságok elődjeként diáktűzoltóságok működtek. Egyes szervezetek csak a kollégium épületeinek védelmére szerveződtek, mások – mint a debreceni gépelyes társulat – a városban kitört tűz eloltásában is szorgoskodtak. [3]

Az ipari forradalom kibontakozásától – de a céhek megszűnése után tömegesen – már tűzoltó-szervezetek alakulnak – legkorábban az **önkéntes**, illetve állami akarat szerint a **köteles**, a nagyobb városokban a **díjazott**³, a gazdasági szervezeteknél a **magán** (uradalmi, gyári, üzemi, malmi, stb.) **tűzoltóságok**. A tűzoltóságok szakszerű elméleti és gyakorlati felkészítésük folytán – egyre jobban képzett és feladatmegoldó-képességgel rendelkező szervezetekként – a tűz elleni küzdelem legfőbb erőivé váltak.

A magyar korona országaiban a tűzvédelemmel kapcsolatos teendőket – már sok száz évvel ezelőtt is dokumentumokba foglalták – azaz településenként tűzszabály-rendeleteket alkottak. Az állami szintű szabályozás jószerével hiányzik, vagy, ha van túlon túl általános. A történelmi Magyarországon számtalan tűzrendészetre vonatkozó rendelet, törvénycikk és döntvény látott napvilágot úgy, hogy azok megszületéséhez a tűzoltó-társadalom szinte semmivel sem járulhatott hozzá. Így az érdekérvényesítés módjának és rendszerének kialakítása, az érdekképviselői szerv létrehozása a tűzoltók jogos igényeként fogalmazódik meg.

Ez a tanulmány a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség (a továbbiakban MOTSZ) megalakulásának 140. évfordulójának tiszteletére készült. Nem célja az 1945-ig működő szövetség történetének teljes áttekintése, a munkáját érintő néhány kérdést vesz górcső alá, megoldásukat nem tárgyalja részletesen, azokhoz adalékokat kíván felsorakoztatni, érinti a jogutód Magyar Tűzoltó Szövetség (MTSZ) munkájának néhány elemét. E célból – az MOTSZ-et illetően – az alább felsoroltakat nem külön-külön alcím alatt, hanem a szerző szándéka szerint esetenként ettől eltérően több témát egybefogva tárgyalja:

- A megalakulás előzményeit.
- A működési rend kialakítását, javítását, a jobbítás motívumait.
- A tűzvédelem társadalmi elismertetésével kapcsolatos küzdelmet.
- A szervezet céljai megvalósításának útjában álló akadályok leküzdéséért folytatott tevékenységet.
- A szabályozott tűzoltó életet, tevékenységi rendet.
- A tűzrendészeti törvény megszületését.
- A szövetség és a nagygyűlések napirendjén szereplő – a tűzoltó ügy legfontosabb dolgait – érintő kérdéseket.
- Fő vonalakban vázolja az MOTSZ utódjaként megalakult és napjainkban működő Magyar Tűzoltó Szövetség céljait, működési rendjét és a tűzoltóügy érdekében kifejtett tevékenységét.

A MAGYAR ORSZÁGOS TŰZOLTÓ SZÖVETSÉG

A megalakulás előzményei

Érdekes, hogy hazánkban csaknem egyidőben indult meg a **tűzoltó eszme** és a tűzoltó testületeket egységbe tömörítő **szövetségi eszme** társadalmi térhódítása. A tűzoltó egyesületek országos szervezésének gondolata ötletként talán legelőször akkor vetődött fel, amikor 1862-ben gr. Széchenyi Ödön megfogalmazta, hogy *„honfiaink lovasias és bátor jellemvonása után ítélve, de meg financiaális okokból is, társadalmi viszonyaink közt a legmegfelelőbb s legcélszerűbbnek az önkéntes tűzoltó egyesületek rendszere látszik”*⁴. Az eszme mindaddig csak eszme maradt, ameddig a bécsi udvar az aradi tűzoltószervezetet csak kardos emberek gyülekezetének, vagy a debreceni diáktűzoltóságot csak gerundiumos társulatnak tekintette. A kiegyezésig Bécs igyekezett a tűzoltó szervezetek megalakítására vonatkozó minden kezdeményezést elutasítani. [1] [3]

Itt meg kell jegyezni, hogy **az ország fővárosa**, annak dacára, hogy mindig kezdeményezője volt minden a nagyközönség érdekét szolgáló intézmény megalakításának, a tűzvédelem ügyében **lépés hátrányban maradt a vidékkel szemben**. Sok település tűzoltó testülete korábban alakult, mint a fővárosi – Aradon (1834), Sopronban (1866), Nagyváradon (1867), Pozsonyban (1867), Temesváron (1868), Nagyszombaton (1868) és egyéb helyeken. A fővárosban⁵ a Budapest-önkéntes – 1869-ben, Pest városi – 1870-ben alakult. /Az utóbbi azért csak Pest városi, mert Pest, Buda és Óbuda fúziója későbbi keletű, az önkéntesek budapesti megnevezése, pedig megelőlegezése az e fúzió során létrejövő város nevének./ Sőt az is helytálló, hogy az Országos Tűzoltó-Szövetség megalakításának eszméje is vidékről indult el, mivel e gondolatnak a megszületése a soproni tűzoltóság első emberének nevéhez kötődik. [1]

Amíg gr. Széchenyi Ödön a budapesti tűzoltóság létrehozásán, és ennek útjában lévő akadályok elhárításán munkálkodott, addig a már működő vidéki egyesületek a szövetségbe tömörülés gondolatával foglalkoztak. Ennek meghirdetője és a szervezés kiemelkedő egyénisége a soproni önkéntesek főparancsnoka Rösch Frigyes testnevelő tanár volt. Ő már 1869-ben beadvánnyal fordult a belügyminiszterhez a szövetség létrehozását, a települések tűzoltóságainak helyhatósági támogatását, a megalakuló tűzoltó egyesületek tűzbiztosító társaságok általi támogatását javasolva. [1] [3]

3 A **díjazott** – a korabeli megnevezés szerint szegődményes – **tűzoltóságok**, a mai hivatásos tűzoltóságok elődjeként – ott alakultak, ahol a település fizetett alkalmazottként tudta foglalkoztatni a testület tagjait.

4 Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 4. oldal.)

5 A szövetség megalakulását megelőzően a székesfővárosban már léteztek ipari üzemekhez tartozó tűzoltóságok, mint a malmi (Henger, Budapest, Gyárudvar, Blum, Hagenmacher), a Ganz-féle vasöntőde, az Óbudai Hajógyár tűzoltócsapata. /U.a.m.e. 20. oldal/.

*Rösch Frigyes, a soproni ÖTE elnöke
a MOTSZ megalakításának legfőbb szervezője*

A felvetett gondolatok állami támogatásának hiánya nem volt visszatartó erő. Rösch Frigyes munkatársaival kidolgozta a szövetség alapszabály-tervezetét, sőt az alakuló ülés időpontjában is megegyeztek, azt 1870. október 31-re tűzték ki.

A székesfővárosi tűzoltók kezdetben a szövetség megalakításával nem értettek egyet, azt túl korainak tartották, sőt az alakuló ülésen nem is akartak megjelenni. Ám Széchenyi gróf belátta, hogy ennek sok hátránya lenne a fővárosra nézve, a szövetség a pestiekkal, a budaiakkal erősebb lenne, sőt eredményesebben szolgálná a tűzoltó ügyet, ha a székhelye a fővárosban lenne. Végül egyezség született – *az alakuló gyűlés helyszíne Pest, ideje 1870. december 5.* [1] [3]

A megalakulás

A tűzoltók álma megvalósult a Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség létrejött (továbbiakban MOTSZ) és „17 egylet részvevése mellett” kimondatott, hogy „az üd-

vös eszme terjesztése s a nemes ügy hatásosabb előmozdítása, valamint a tűzoltók összességének képviselete céljából országos szervezkedésre szükség van.⁶ [1] [3]

Az MOTSZ alapítói - még, ha az az alapszabály-tervezetben nincs is így megfogalmazva - egyetértettek a következőkben, **az új szervezet fő vonalakban:**

- **A tűzoltók érdekeit a törvényhozással, a kormánnyal és a hatóságokkal szemben képviseli.**
- **Panaszait, óhajait és kívánságait tolmácsolja.**
- **A tűzvédelem helyzetéről szóló statisztikai adatokat kezeli, azokat közzé teszi.**
- **Időszakos jelentéseket szerkeszt.**
- **A tűzvédelem, a tűzoltás elméletét és gyakorlatát szüntelenül fejleszti, abban közreműködik.**
- **A tűzvédelem fejlődésének útjában álló akadályok elhárításán munkálkodik.**
- **A tűzoltók képzésének ügyét központi kérdésként kezeli.**
- **A szövetség a szabad egyesülés elvén nyugvó, és jogszabály által szabályozott választás után jön létre.**

Az MOTSZ történelmi útja bizonyítja, hogy ezeknek a kívánalmaknak a szövetség erejének és lehetőségeinek határain belül, sok-sok akadályt leküzdve igyekezett megfelelni.

A tűzvédelem, a tűzoltás társadalmi elismeréséért, a tűzoltói szakma megbecsüléséért folyó küzdelmet a szakmán kívül állók is helyénvalónak tartották már azért is, mert az mindenki számára teljesen nyilvánvaló volt, hogy a „tűzlovagok” szinte kivétel nélkül sokkal többet tesznek a tüzek megelőzéséért, megfékezéséért, mint például a kéményseprők, akik mesterségük folytán még céhet is alapíthattak. A régi magyar mesterségekről íródott könyv szerzője – aki nem a szakma képviselője – így vall a szerveződés szükségességéről, a tűzoltómesterségről, annak elismeréséről, a szövetségnek a tűzvédelem korszerűsítésben betöltött szerepéről:

*„Nagyszalontán nem volt önkéntes tűzoltótestület. Ahol akadt is, abban sem volt mindig köszönet. A tagok száma állandóan ingadozott, gyakorlatokra jártak is, nem is, és különböző helyen lakva, tűzriadókor nagyokat késve érkezhettek csak a színhelyre. Röviden: hivatásos tűzoltóságra volt szükség. Ezt ismerte fel Széchenyi Ödön, István másodszülött fia, aki tollal és tettel küzdött a célért majd egy évtizedig, végre 1870-ben, Pest város tanácsának támogatásával, létrehozhatta hazánk első hivatásos tűzoltóságát – a **tűzoltóskodás végre elérte a mester sort**. Sőt – hogy a kézműves kifejezésnél maradjunk – **még az évben céhet is alkothatott: Széchenyinek sikerült megalakítania az Országos Tűzoltó Szövetséget**. Ettől fogva tűzoltóink egységesíthették módszereiket, versenyek rendezésével*

⁶ Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 14. oldal.)

fokozhatták a gyakorlottságot, és mivel a szövetség szava többet ért a tűzvédelmi kiadásokkal fukarkodó önkormányzatoknál, mint a helyi testületeké, korszerű eszközök beszerzését eredményesen szorgalmazhatták. A pesti tűzoltóság számára pl. – több európai nagyvárost megelőzve – már 1872-ben gőzfecskendőt és többbrétű tolólétrát szerezhettek be, később benzinmotoros szivattyúkat is. A szövetség országosan tűzjelző-állomásokat állíttatott fel, s a század végétől kezdve telefon-tűzjelző hálózatot létesített.”⁷ [2]

Az utókor hálája övezi azt a 17 testületet, amelynek küldöttei a Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség létrehozói (1870. december 5.) Az alapítók és megalakulásuk évszáma: „1. Debrecen főiskolai (1650 körül), 2. Arad (1834), 3. Budapest gőzmalma, 4. Sopron (1866), 5. Nagyvárad (1867), 6. Pozsony (1867), 7. Temesvár (1868), 8. Nagyszombat (1868), 9. Varasd (1868), 10. Esztergom (1868), 11. Budapest önkéntes (1869), 12. Nyitra (1869), 13. Pécs (1870), 14. Pest városi (1870), 15. Zágráb (1870), 16. Kassa (1870), 17. Békésgyula (1870).”⁸ [1] [3]

Gróf Széchenyi Ödön, a MOTSZ első elnöke és az általa írt első tűzoltó szakkönyv

7 Bogdán István: Régi magyar mesterségek (Budapest, Neumann Kht. 2006. 30. rész: A vörös kakas szelídítése. A tűzoltómesterség.)

8 Dr. vitéz Roncsik Jenő: A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség hatvanéves története 1870-1930. (Városi nyomda, Debrecen 1935. 17. oldal.)

A szövetség ügyeit – ideiglenesen - az alapszabály jóváhagyásáig „gróf Széchenyi Ödönnel az élen az alábbi választmány intézte: 1. Follmann Alajos (Budapest önkéntes), 2. Weinmann Albert (Budapest-malmi), 3. Krause Waldemár (Budapest-városi), 4. Varjassy József (Arad), 5. Dr. Thinagl János (Nagyszombat), 6. Schwarcz József (Esztergom), 7. Martinengó Nándor (Pozsony), 8. Somogyi Pál (Debrecen), 9. Rösch Frigyes (Sopron), 10. Grahor János (Zagreb).”⁹ [1] [3]

Az alakuló ülésen elfogadott alapszabály-tervezet 15 §-ból állt, melyet felterjesztettek a belügyminiszternek – a jóváhagyási záradékot Zeyk Károly államtitkár írta alá 1871. szeptember 12-én.¹⁰ [1]

A működés rendje

Az MOTSZ működési rendjét alapszabály rögzíti, azt a jobbítás érdekében a szövetség nagygyűlésein többször módosítják. A változtatások motívumai részben a szervezeti életben jelentkező, és létező anomáliákban, illetve az útkeresésben gyökereznek. Az első alapszabály lényegében a Rösch Frigyes és munkatársai által 1870-ben megalkotottal azonos. Az elsőként jóváhagyott alapszabályt a Pozsonyi (V. országos nagygyűlésig) többször módosították, a módosításokat az eredetibe beépítve (lásd lentebb) képet alkothatunk arról, hogy miképpen álmódta meg, és miként igyekeztek javítani elődeink a szövetség működési rendjét, valamint 1937-ig meddig jutottak el a szervezeti élet tökéletesítésének útján.

Elsőként vizsgáljuk meg szövetség alapszabályait, amely az 1880. évi nagygyűlés utáni munkavégzés alapjául szolgált.¹¹

Az MOTSZ működésének alapszabályai 1880-ban

1., A megalakulásról és megnevezésről:

- Magyarország és kapcsolt részeinek önkéntes tűzoltó egyletei országos tűzoltó szövetséget alapítanak, melynek címe: „Magyar országos tűzoltó szövetség.” (2)

2., A védnökről

- A szövetség József főherceg Ő császári és királyi Fenségnek védnöksége alatt áll. (4)

9 Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 15. oldal.)

10 Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 16. oldal.)

11 A szabályok csoportosítása önkényes, az alapszabályok §-okba szedve láttak napvilágot. A szabályok után a zárójelben levő számok az alapszabályba bekerülés évszámát jelentik a következők szerint: (1) – 1870, (2) – 1876, (3) – 1878, (4) – 1880.

Habsburg József főherceg, a magyar tűzoltóság védnöke

3., A szövetségi tagságról:

- A szövetség tagja lehet **Magyarország és kapcsolt részeinek minden szervezett tűzoltó egylete**, (ideértve a Budapest-fővárosi tűzoltótestületet is), **mely magát ezen alapszabályok pontos megtartására három évre kötelezi.** (1). (2) (3)

4., A szövetség céljairól:

- A szövetség célja: *a tűzoltó-ügy terjesztése, tökéletesítése és a tűzoltótestületek egyenlő elvek szerint való fejlesztése, szent István koronájának országaiban.* (1) (2) (4)

5., A célok megvalósításáról:

- Ezen cél előmozdítására szolgálnak:
  - a, a tűzoltó és az ezzel kapcsolatos tanácskozások, díszgyakorlatok s tűzoltó szerek és gépek kiállítása.
  - b, A választandó szövetségi bizottmány (1).
- Ezen cél biztos és teljes elérésére az országos tűzoltó szövetség tagegyletei, kerületi és járási szövetségeket alkothatnak, melyeknek mikénti megalakítása az egyletek szabad elhatározására bízatik. (2)

- A szövetség állandó közegei:

1. Az országos tűzoltó közgyűlés.
2. Az országos központi választmány. (2)

6., A tűzoltó közgyűlésekről (nagygyűlésekről):

- Az országos tűzoltó közgyűlés, mely az ország különböző vidékein változólag minden második évben **lehetőleg július vagy augusztus hónapban tartatik, áll:**

1. Az országos **központi választmány elnökéből és alelnökéből.**

2. A központi választmány tagjaiból.

3. A kerületi szövetségek elnökeiből, akadályoztatásuk esetén alelnökeiből.

4. A tagegyletek képviselőiből.

5. Az országos központi választmány titkáraiból és pénztárnokából.

Tanácskozási joggal minden jelenlévő önkéntes tűzoltó bír, szavazati jog azonban csak a **négy első pont** alatt felsorolt egyéneket illeti.

Egy szavazatnál többet senki sem gyakorolhat. (2) (3).

7., Az országos központi választmányról:

- Az országos központi választmány, melynek székhelye Budapest, áll az elnök és alelnökből, a kerületek elnökei, akadályoztatásuk esetében alelnökeiből, **a legközelebbi közgyűlés székhelyén levő egylet főparancsnokából**, tizenkét – a közgyűlés által megválasztott választmányi tagból, egy titkár s egy pénztárnokból. A központi választmány elnökének rendszerint Budapesten kell laknia, ő nevezi ki Budapest önkéntes tűzoltó egyletének kebeléből a központi választmány titkárát és pénztárnokát. Ezen tisztviselőknél kötelességeit külön utasítás szabja meg, működésükért az elnök felelős. **A központi választmány valamely tagjának kilépése esetében fel van jogosítva annak teendőivel ideiglenesen mást megbízni, ezen intézkedés érvénye azon esetekre is kiterjedvén, melyekben valamelyik választmányi tag teendői gyakorlásában ideiglenesen van akadályoztatva. (2) (3).**

8., A kerületi (járási) szövetségekről:

- Kerületi (járási) szövetségek csak olyan egyletekből alakulhatnak meg, melyek már az országos szövetség tagjai, **s az országos szövetségbe belépett egyletek kötelezvéen egyszersmind a szövetséghez való csatlakozásra is.**

A kerületi (járási) szövetségek ezen alapszabályok keretén belül saját maguk által alkotott szabályok értelmében alakulnak, azonban semmiféle határozatot, szabályzatot nem hozhatnak, mely az országos tűzoltó szövetség alapszabályaival, vagy az országos tűzoltó közgyűlés határozataival ellentézik, kötelesek lévén **alapszabály-tervezetüket elsődlegesen a központi választmányhoz beküldeni, mely a helyeselt alapszabályokat a nagyméltóságú magyar belügyminisztériumhoz bemutatni köteles. (2) (3).**

9., Az országos tűzoltó (köz)gyűlésről (nagygyűlésről) előkészítéséről, munkájáról:

- Az országos tűzoltó közgyűlés tárgyalásait a központi választmány elnöke vagy alelnöke, mindkettőjük akadályoztatása esetén e választmánynak azon tagja vezeti, ki a központban vagy ehhez legközelebb lakik. (2).

- Esetleges indítványok, a tűzoltó ünnepélyt megelőzőleg egy hónappal, a szövetségi bizottmány elnökéhez küldendőek. (1).
- Az országos tűzoltó közgyűlés nyilvános.

A tárgyalási nyelv szabadon választható a jegyzőkönyv azonban magyar nyelven vezetetik, melyet a tárgyalások befejezte után a közgyűlés székhelyén az e végre kiküldött ötagú bizottság azonnal hitelesíteni tartozik.

Érvényes határozathozatalra az igazolt képviselők felerészének jelenléte szükségeltetik. A közgyűlés határozatai a nem képviselt tagegyleteket is kötelezik.

Szavazások alkalmával az általános szótöbbség, szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt. (2).

- Az országos központi választmányba csak működő (aktív) tűzoltók választhatók és nevezhetők ki. Minden választás titkosan, szavazat útján történik. Tíz tag kívánatára határozathozatal alkalmával névszerinti szavazás rendelő el. (2).
- Az országos központi választmány tagja a szövetség pénztárából nyernek útiköltség-térítést, mely azonban a befizetett évi járulékoknak 50%-át nem haladhatja túl és a megjelent tagok között a tényleges útiköltség arányában osztandó meg. (2).

Vasúti igazolvány Kállay Imre tűzoltó főtiszt részére, aki a MOTSZ képviselőjeként Párizsba utazott a Nemzetközi Tűzoltószövetség (CTIF) alakuló kongresszusára

- Az országos tűzoltó közgyűlés napirendjébe, mely a jelentkező egyletekkel, valamint a sajtó útján idejekorán közlendő a következő tárgyak veendőek fel:
1. Beszámoló jelentés az országos szövetség állásáról és működéséről a lejárt időszakban valamint a tűzoltóügy országos fejlődésének egy gondosan szerkesztett statisztikai kimutatás alapján való feltüntetése;

A Budapesten rendezett
III. Nemzetközi Tűzoltószövetségi kongresszus plakátja 1904

2. A lezárt számadás előterjesztése azon tűzoltóegylet parancsnokságának számvizsgáló jelentésével együtt, melynek székhelyén az országos tűzoltó közgyűlés tartatik;
3. A következő országos tűzoltó közgyűlésig terjedő költségelőirányzat;
4. Az országos központi választmány, kerületi (járási) választmányok és egyes tag-egyletek indítványai, amennyiben ezen utóbbiak a kitűzött időben benyújtattak;

A MOTSZ szervezte a hazai és külföldi tűzoltóversenyeket, a legsikeresebb magyar csapat a Nyíregyházi ÖTE 1906-ban aranyérmet nyert Milánóban

5. Elnök, alelnök és tizenkét választmányi tag választása;

6. A legközelebbi közgyűlés székhelyének kijelölése. (2).

• Azon helyi bizottmány, mely ott, ahol a gyűlés tartani fog, a helyben levő tűzoltó-egylet kebelében, annak tagjaiból, a gyűlés tartamára, a szükséghez mérten nagyobb vagy kisebb számmal, kiküldés útján alakíttatik, teljesíti a gyűlés előmunkálatait és igazgatja az ünnepélyt. A szövetséget érdeklő kérdésekben a szövetségi (központi) bizottmánnyal érintkezésben lép s annak határozatát bevárja, illetőleg teljesíti azt. (1).

10., Az országos központi választmány tevékenységéről:

• Az országos központi választmány az országos tűzoltó szövetség állandó képviselője, melynek ügyeit ezen alapszabályok, és a közgyűléstől vett utasítások értelmében intézi, s a szövetségnek vagyónát kezeli. A közgyűlés tárgyalásainak és a tűzoltószerke kiállításainak gondos előkészítése is, a gyűlés színhelyén lévő egylettel együttesen, a központi választmányt illeti. **A közgyűlés és a kiállítás előkészítésére vonatkozó iratok megőrzés végett a központi választmány irattárában helyezendők el.**

Az országos tűzoltó szövetséget hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök, ennek akadályoztatása esetén pedig az alelnök képviseli. (1) (2) (3).

11., A szövetség pénztárról:

• A közös költségek fedezésére szövetségi pénztár alakul, melyhez minden a szövetséghez tartozó egylet köteleztetik előre fizetendő 5 forint beíratási díjjal és 3 forint évi pótlékkal járulni. (1).

• A szövetségi pénztárt a szövetségi elnök lakóhelyén létező egyletnek egyik tagja kezeli, ki e tisztségre a szövetségi bizottmány által választatik. (1).

• A szövetségi bizottmány a tűzoltó gyűlés ideje és napirendje felett határoz és működéséről, valamint a pénztár kezeléséről a szövetségi közgyűlésnek kimerítő jelentést tesz. (1).

12., A szövetség tagegyleteiről:

• Ha az országos szövetségbe lépett egyletek a háromévi határidő leteltével kilépési szándékukat hat hónal megelőzőleg be nem jelentik, ismét három évre kötelezetteknek tekintetnek. (2).

• A tagegyletek jogosítvák:

1. A tűzoltóügy fejlesztése iránti törekvéseik támogatását az országos központi választmánytól igényelni.

2. Egy tanácskozási és szavazati joggal bíró képviselőt az országos tűzoltó közgyűlésre küldeni; **szavazati jogukat azonban csak azon egyletek gyakorolhatják, melyek tagsági díjjal hátralékban nincsenek.**

3 Ezen közgyűlés elé indítványokat terjeszteni, melyek azonban kellő előkészítés végett a közgyűlés megtartása előtt, négy héttel a központi választmányhoz benyújtandók. (2) (3).

• *A tagesyletek tagdíjai a következő szabályzat alá esnek, u. m:*

1. Azon egyesletek után, melyek valamely kerülethez tartoznak, az illető kerület évenként és egyenként három forintot szolgáltat be a központi pénztárba.

2. Oly egyesletek tagdíja, melyek nem tartoznak valamely kerülethez, évenként hat forint. Mindkét rendbeli tagdíj minden év január havában befizetendő s ha a tagesyletek és kerületek az ez irányban hozzájuk intézett felhívásnak eleget nem tesznek, a központi választmány fel van jogosítva a kerületek és az egyesletek tartozásait szabadon választandó bíróság előtt per útján is behajtani. (2) (3).

• Minden tagesylet kötelezi magát arra, hogy:

1. A kerületi vagy országos központi választmánytól követelt statisztikai kimutatásokat lelkiismeretesen kitöltve, a kiszabott időre az illető választmányhoz eljuttatja;

2. A szövetség céljait minden tekintetben hathatósan előmozdítja és

3. Azon esetre, ha saját székhelyén közgyűlés tartatnék, gyakorlatot rendez és a tűzoltószerek kiállításának létrehozásán buzgón közreműködik. (2).

13., Az alapszabályok módosításáról:

• Az alapszabályok csak országos tűzoltó közgyűlésen módosíthatók, az erre vonatkozó javaslat azonban három hóval megelőzőleg az országos központi választmányhoz adandó be, mely az indítvány szövegét a napirendbe felvételni tartozik. (2).

• A módosított alapszabályok csak a nagyméltóságú magyar királyi belügyminisztérium jóváhagyása után lépnek életbe. (2).

14., A szövetség feloszlásáról, feloszlataásáról

• Az országos tűzoltó szövetség feloszlik, ha a tagesyletek háromnegyed része azt határozatilag kimondja. A szövetségi vagyronról a feloszlást kimondó közgyűlés rendelkezik ugyan, e vagyron azonban csak tűzoltói célra fordítható.

Ezen határozat fogantatosítására a nagyméltóságú magyar királyi belügyminisztérium jóváhagyása szükséges. (2).

• Ha az alapszabályokban meghatározott céltól és eljárástól az országos tűzoltó szövetség eltérne, illetőleg hatáskörét meg nem tartaná, az esetben aláveti magát a nagyméltóságú magyar királyi belügyminisztérium által 1875. évi május hó 2-án 1508. szám alatt kiadott szabályrendelet IX. pontjában kimondott joghátrányoknak, vagyis, ha az alapszabályok körülírt célját és ebből folyó hatáskörét meg nem tartja, a királyi kormány által – az állam, vagy az egyesleti tagok vagyoni érdeke veszélyeztetése esetén –, haladéktalanul felfüggesztetik egyidejűleg elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest, végleg fel is oszlattatik, vagy az alapszabályok legpontosabb betartására – különben feloszlataás terhe mellett – köteleztetik. (4).

Az MOTSZ alapszabályainak karbantartása folyamatos, az országos nagygyűlések napirendjén sokszor szerepel a korszerűsítés, a szükséges módosításokra határozatok születnek. A teljesség igénye nélkül: változik a választott testületek jog-

köre, személyei összetétele, az alelnökök száma; központi iroda létesül; gazdasági bizottságot, revizorokat, előadókat neveznek ki; versenyszabályzat készül.

Itt meg kell említeni, hogy az MOTSZ társadalmi rangja és a tűzoltóügy állami elismerése akkor emelkedett a tűzoltó társadalom által elvárt szintre, amikortól a belügy-miniszter szakközegként ismeri el a szövetséget, tűzvédelemmel kapcsolatos jogkörökkel ruházza fel, amikortól a határozatai az egész országra nézve kötelezőek. [1] [3] [4]

Az utolsó előtti béke-évben – 1937-ben – a szövetség egy egységes az ország minden tűzoltóságát érintő, átfogó szabályrendszert fogadott el, melynek két fő része van az egyik az MOTSZ-re, a másik a Törvényhatósági Tűzoltó-Szövetségekre vonatkozik.

Az MOTSZ alapszabályainak megújítása 1937-ben

Az 1936: X. törvénycikk 8. §-a szerint a hivatásos, köteles és magántűzoltóságokat törvényhatósági tűzoltószövetségekbe, ezeket pedig országos tűzoltószövetségbe kell tömöríteni. Így rendezett viszonyok alakulnak ki, ennek folyamán megalakulnak a törvényhatósági tűzoltószövetségek, ezt követően az országos tűzoltószövetséget újjá kell alakítani, a tisztújítás is soron lévő feladat, a tisztviselők megbízása 1941. december 31-ig tart. [21]

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség és a Törvényhatósági Tűzoltó Szövetségek fő vonalakban ismertetésre kerülő alapszabályait, az 1880. évi alapszabályokkal összevetve kitűnik, hogy az utóbbi - az eltelt 57 év alatt teljesen kicsiszolódott - a tűzoltószövetségektől joggal elvárható követelményeket egyértelműen közvetíti.

Az 1937. évi alapszabályok fő vonalakban:

Cím: A Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség és a Törvényhatósági Tűzoltó-Szövetségek alapszabályai

I. FEJEZET: Általános rendelkezések

- Cím
- Székhely, működési terület és hivatalos nyelv
- Pecsét és jelvény
- Védnök
- Cél és eszközök
- Az Országos Szövetség vagyona és ennek kezelése

2. FEJEZET: Tagok, tagság

- Tagok
- A tagok bejelentése
- A tagok jogai
- A tag kötelességei
- A tagság megszűnése

3. FEJEZET: Az Országos szövetség

- Az Országos Szövetség szervei
- Elnöki tanács
- Az elnöki tanács hatásköre
- Szakbizottságok
- Országos választmány
- Országos közgyűlés
- Az országos közgyűlés összehívása és határozatképessége
- Az országos közgyűlés tanácskozásai
- Az országos közgyűlés hatásköre
- Tanácskozási ügyrend
- Számvizsgáló-bizottság
- Az Országos Szövetség tisztikara
  - Elnök
  - A társelnök, alelnökök
  - A főtitkár
  - A titkárok
  - A számvevő
  - Az ügyész
  - A pénztáros
  - Az ellenőr
  - Irodatisztek és segédszemélyzet

4. FEJEZET: Törvényhatósági Tűzoltó-Szövetségek

- Törvényhatósági szövetségek alakítása
- A Törvényhatósági szövetségek célja
- A Törvényhatósági szövetségek feladatköre
- Ügyrend
- A Törvényhatósági Szövetség tagjainak jogai
- A Törvényhatósági Szövetség tagjainak kötelelességei
- A választmány
- A Törvényhatósági Szövetség választmányának hatásköre
- Közgyűlés
- A választmány és közgyűlés tanácskozási rendje
- Számvizsgáló bizottság
- A Törvényhatósági Szövetség tisztikara
  - Elnök, társelnök, alelnökök
  - Titkár
  - Pénztáros
  - Ellenőr

5. FEJEZET: Alapszabály-módosítás és felosztás Átmeneti intézkedés. [21]

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség nagygyűlései

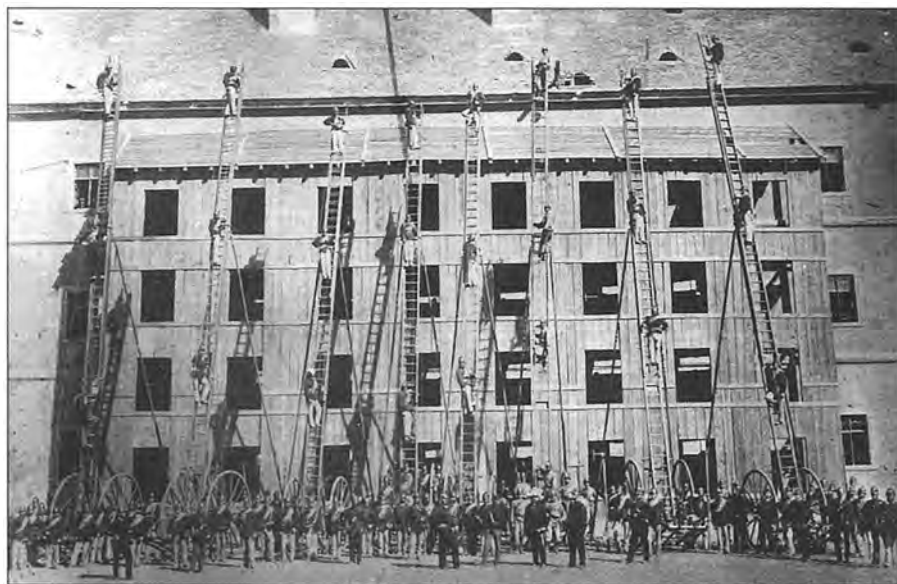
A MOTSZ 1870–1945-ig terjedő időszakban – a nem sokkal több, mint 74 éves fennállása alatt, azaz a megszüntetéséig – 27 nagygyűlést tartott a következő helyeken és időpontokban:

- I. Pest, 1871. szeptember 16-19.
- II. Sopron, 1874. szeptember 5-8.
- III. Arad, 1876. augusztus 25-29.
- IV. Igló, 1878. július 21-22.
- V. Pozsony, 1880. augusztus 19-22.
- VI. Zalaegerszeg, 1882. augusztus 11-15.
- VII. Selmecbánya, 1884. augusztus 17-19.
- VIII. Fiume, 1887. augusztus 18-19.
- IX. Székesfehérvár, 1889. augusztus 19-22.
- X. Sopron, 1891. augusztus 14-16.
- XI. Szabadka, 1893. augusztus 12-16.
- XII. Kolozsvár, 1895. augusztus 17-20.

A gróf Széchenyi Ödön szervezte országos tűzoltó ünnepség díszlapja 1871

- XIII. Budapest, 1896. augusztus 15-17.
- XIV. Brassó, 1899. augusztus 12-15.
- XV. Eger, 1902. augusztus 14-17.
- XVI. Szeged, 1905. augusztus 13-15.
- XVII. Szatmárnémeti, 1908. augusztus 14-16.
- XVIII. Veszprém, 1911. július 3-5.
- XIX. Budapest, 1920. november 6.
- XX. Budapest, 1923. szeptember 9.
- XXI. Sopron, 1926. augusztus 20-22.
- XXII. Szombathely, 1929. augusztus 16-18.
- XXIII. MOTSZ rendkívüli nagygyűlése Győr, 1931. január 18.
- XXIV. Győr, 1932. augusztus 13-16.
- XXV. Gyöngyös, 1935. augusztus 17-19.
- XXVI. Budapest, 1937. május 8-9.
- XXVII. Budapest, 1943. december 8.

Máshozgyakorlat bemutató az országos ünnepségen

Az ország tűzoltóságát mozgósítani képes két-, majd később háromévenkénti tűzoltó gyűlések (nagygyűlések) terve nagyvonalakban kiállta az élet próbáját. Nem a tűzoltók hibája, hogy már a második nagygyűlést (Sopron) az 1872–1873. évi nagy kolerajárvány miatt egy évvel el kellett halasztani. Ugyancsak tomboló kolerajárvány okán kellett a VIII. (Fiumében 1886-ra tervezett) nagygyűlés idejét módosítani. [1] [3]

Országos tűzoltószer gyártó kiállítás

Az ezredéves (milleneumi) ünnepségek tiszteletére a soron következő nagygyűlést – a XIII. budapestit – azonban egy évvel korábban rendezték, mely annyiban is különbözött az előzőektől, hogy itt a szokásos napirenden kívül szakelőadások is hangzottak el. [1] [3]

Az 1899-től háromévenkénti nagygyűlések sorát szakította meg az I. világháború, az 1914. évre tervezett nagygyűlés elmaradt. A legközelebbi tűzoltó-gyűlés ideje 1920, helye Budapest. A háború és Trianon után természetesen a tűzvédelem és a tűzoltóság ügyei más politikai helyzetben és földrajzi környezetben (Csonka-Magyarország) oldódnak meg. A nagygyűlések – kivéve az 1931. évi rendkívüli, és az 1937. évi nagygyűlést – háromévenként követik egymást, de az újabb világháború szele és kitörése ismét kerékbe törte ezt a rendet. A háború előestéjén, azonban még sikerül a szövetségnek a tűzrendészet ügyét törvényben foglalni (1936. évi X. törvénycikk). A háború a magyar tűzvédelmet is szinte a földig rombolja. Az Ideiglenes Kormány 1945-ben a sok kemény csatát megvívó Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget rendeletileg megszünteti. [1] [3] [4] [16]

A tűzoltó gyűlések (nagygyűlések) általában sokoldalú előkészítést igényeltek és azokat nagy hírverés előzte meg, az ünnepélyes külsőségeket sem nélkülözték. A szervezők mindenkor olyan rendezvénysorozatot terveznek, amely jó propagandája a tűzvédelem ügyének és a tűzoltóság társadalmi elismerését emeli.

Amennyiben arra mód és lehetőség van – az általában több napos esemény programjában szerepel tűzoltószer kiállítás, ismerkedési estély, a rendező város megtekintése, tűzoltó gyakorlat, tűzijáték és kivilágítás, nagygyűlés, tűzoltószer próba, közgyűlés és az alapszabályban rögzített választások (a tisztújítás), később országos tűzoltóverseny is része a rendezvénynek, az elsőt 1893-ban Szabadkán (XI. nagygyűlés) tartották. [1]

A szövetség legkorábbi nagygyűlésein az amúgy is kis létszámú tagszervezeteknek csak töredéke képviselteti magát. A tagszervezetek számának növelése, a szövetségi munka társadalmi bázisának szélesítése állandóan napirenden van. [1] [3]

A III. nagygyűlésen (1876 Arad) megindított mozgalommal a helyzet gyors változását kívánták elérni, olyan jelszóval, hogy először alakuljanak kerületi tűzoltó szövetségek. Ez azonban igazán nem volt gyógyír a helyzet orvoslására, mert a taglétszám jelentősen nem emelkedett. Sőt a nemes akarat ellenére azt is elérték, hogy a horvátok teljesen kivonultak a szövetségből és nemzeti tűzoltó szövetségbe tömörültek. A szakítás valószínűsíthetően másik oka lehetett az, hogy a horvátok képviselői kiszorultak az országos központi választmányból. [1] [3]

A MOTSZ által szervezett tűzoltó szaktanfolyam tablója

A helyzet konzerválását érték el azzal is, hogy 1876-ban a IV. nagygyűlés (Igló) ki mondta: a szövetségnek csak önkéntes tűzoltó egyesület lehet a tagja. Később a helyzet javítását célzó elképzelések alapján szorgalmazták a vármegyei tűzoltó szövetségek megalakítását, nem hiába, mert az I. világháborút megelőzően 69 vármegyéből 39-ben alakult tűzoltó szövetség, és így a tagszervezetek száma megsokszorozódott. 1910-ben módosított alapszabály szerint az illetékes vármegyei szövetség révén már mindenféle tűzoltó testület tagja lehetett a szövetségnek.” [1] [3] [4]

A XIX. nagygyűlésen (Budapest 1920) az alapszabályt módosították, de pénz hiányában a kiadására nem került sor. Pénzügyi nehézségek miatt az 1923. évi nagygyűlés (Budapest) a tagdíjat természetben (3. kg búza) határozta meg. [4]

A szövetség taglétszáma 1930-ra ugrásszerűen megnövekedett (2507), ennek háttérében az áll, hogy rendeletben írták elő a tűzoltó-egyesületek vármegyei szövetségbe való tömörülését. [4]

A XXVI. 1937. évi (Budapest) nagygyűlés után átmenetileg a szövetség elnökét, alelnökeit, titkárát a belügyminisztérium nevezte ki, de 1938-ban visszatértek a vezető tisztségek választás útján való betöltésére. [4]

A Szövetség áldozatos – mintegy 66 – éves küzdelmének legnevezetesebb eseménye: a tűzrendészeti törvény (1936 X. tc.) és végrehajtási utasításának (180 000/1936. BM. sz. rendelet) megszületése.

Az ezeket is figyelembe vevő új alapszabályt 1937-ben született meg. [4]

Az MOTSZ küzdelme „a rendszeres tűzoltóság terjesztéséért, tökéletesítéséért és egységessé alakításáért”

A szövetség útkeresését, munkáját, tevékenységének irányait, gondjait leginkább az alapszabály és annak módosításai, a nagygyűléseken tárgyalta kérdések áttekintése, azok megoldása, az ország tűzoltó társadalmának felvetett gondjainak orvoslása, az újító, korszerűsítő kezdeményezések ismerete alapján ítéltük meg.

Az országos tűzoltóügy gondjainak megoldására hivatott szervezethez, annak működési, működtetési mechanizmusához hasonló hazai mintát a szövetség nem talált. A külföldi példák sem lehettek egyértelműen irányadók, márcsak a társadalmi-politikai viszonyok, nemzeti sajátosságok különbözősége miatt sem. Ám ez utóbbi forrásból mégis lehetett valamit meríteni. Ilyen körülmények között a szövetség működési rendjének tökéletesítésére való törekvés teljesen természetes, hiszen egy szervezetnek önszabályozónak is kell lenni. A bölcsesség is vezérlő elv, mert a módosításokat, a javító gondolatokat a közgyűlés fogadja el.

Ebben a gondolatsorban nem hanyagolható el az sem, hogy a tűzoltóügynek a hazai államférfiak között támogatói is akadnak. Közülük az első Tisza Kálmán külügyminiszter az, aki a MOTSZ-et szakközegül ismeri el, sőt külön felhívással fordul az országhoz a tűzoltóegyletek megalakítása tárgyában. [1]

A MOTSZ egységes szabályzatokat adott ki

A tűzrendészeti törvény megalkotásához, és elfogadtatásához is vannak tekintélyes politikus pártfogók. Széll Kálmán belügyminiszter 1901. március 1-én a képviselőtestületben kiáll a tűzrendészet közigazgatási reform keretében történő, vagy külön törvényi szabályozása mellett. 1908. 12. 21-én Wekerle Sándor dr. miniszterelnök a főrendiházban tartott beszédében a törvény betervezését ígéri meg. 1909. április 3-án gróf Khuen-Héderváry Károly belügyminiszter a tűzrendészeti törvénnyel kapcsolatban elhangzott beszédében a következőképpen fogalmaz¹²: „Ha meg lesz adva rá a lehetőség, akkor a készen levő törvénytervezetet szívesen leteszem a Ház asztalára.” És mégis – több mint egy negyed évszázadot – 1936 júniusig kellett várni a törvény elfogadására. [1]

A MOTSZ küzdelme „a rendszeres tűzoltóság terjesztéséért, tökéletesítéséért és egységessé alakításáért”, egy nehéz folyamat sok-sok akadállyal, buktatóval és nehézséggel. A szövetség megalakítói sokak által ismert és tisztelt, tisztességes, és jóakarató, egy országos eszmét felkaroló egyének voltak. Többségüket a korábbi munkájuktól lényegesen eltérően, egy új, az egész ország tűzrendészeti, tűzoltói

¹² Markuszovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 94. oldal.)

gondjaival küszködő szervezetben való munka számtalan kihívásaival állította szembe. [1] [3]

Az MOTSZ működésének korai szakaszában küszködött „gyermekbetegségekkel”. Eleve nem számolhatott a társadalom széleskörű támogatásával, ehhez példaként említhető, hogy már az I. nagygyűlésen (Budapest) felvetett javaslatok többsége (az egységes csavarpár rendszeresítése, a biztosító társaságok megadóztatása, bérmentes levelezés, tűz esetén a tűzoltószerek ingyenes szállítása, tűzoltó segélyalap létesítése, tűzrendészeti törvény megalkotása) csak évtizedek múlva, komoly erőfeszítések után valósult meg. [1] [3] [4]

Az MOTSZ a tűzoltóságok szövetségbe vetett bizalmát csak hosszú harc után tudta elérni, ez részben a szövetséghez csatlakozó és csatlakozott tűzoltóegyletek számának növekedésével, részben a nagygyűléseken résztvevő tagszervezetek számával mérhető. [1] [3] [4]

Az MOTSZ-nek szinte araszolva, lépésenként sikerült egy elfogadható működési, működtetési rendet kialakítania, (lásd fentebb az alapszabályokról írottakat).

Számtalan olyan gond merült fel, amelynek megoldása központi szabályozást igényelt, elég csak az öltözködés, felszerelés, a tűzoltói képzés kérdésére gondolni. [1] [3] [4]

Az MOTSZ országos központi választmányába ugyan mindenkor köztisztületben álló működő tűzoltók kerülnek, de benne az országrészek arányos képviseleti elve nem tükröződik. Nagy valószínűséggel ez az egyik oka a horvátok önállóosadási törekvésének, és a szövetségből való kiválásának. [1] [3] [4]

A társadalmi elismeréshez vezető út egyik fontos mérföldköve, hogy József főherceg elvállalja a védnökséget. Ez nem volt egészen hiábavaló, de a tűzoltóügyek megoldásában csak az araszolás léptéke lesz egy kicsivel nagyobb. [1] [3]

A szövetség megalakulása utáni évek munkáját részben mérgezik, de esetenként színesítik az egyéni vezetői ambíciók, sértődöttség, a tűzoltóügyek megoldásában radikális lépéseket követelők fellépése. [1] [3]

Az MOTSZ munkájában gróf Széchenyi Ödön Törökországba való távozása nagy törést okoz. Az elnök nélküli munka eredménye: a nagygyűléseken a beszámolók hiányoznak, vagy eredményről nem tudnak beszámolni, a hozott határozatok megoldatlansága a sorozatos sikertelenség még a szövetség megszűnésének lehetőségét is felveti. A szervezeti élet gróf Cziráky Béla elnökké választása után (1882) erősödik meg. [1] [3]

A szövetség legfőbb fórumának – a közgyűlésnek – a napirendjén sok-sok érdekes téma szerepelt, melyek között maradnak megoldatlanok, mások csak sok év után oldódnak meg. Az feltétlenül igaz, hogy a nagygyűlésen és az elnökségi ülésen napirendre felvett kérdések zöme azért érdekes, mert a tűzoltóság, mint közszolgálatot ellátó szervezet munkáját hivatott egyszerűsíteni; az állami gondoskodás színvonalát emelni; a működő tűzoltóságok szakember szükségletének képzé-

sét egységesíteni, a képzés színvonalát emelni; a szolgálati, öltözködési szabályokat, a felszerelést egységesíteni; a tűzoltók életét könnyíteni, stb. Ízelítőül néhány az országos nagygyűlés napirendjén szereplő kérdések közül:

- Egységes trombitajelek bevezetése.
- Egységes csavarpár rendszeresítése.
- A tűzbiztosító társaságok megadóztatása.
- A balesetet szenvedett tűzoltók segélyezése.
- Egységes egyenruha és rangjelzési szabályzat kidolgozása.
- Hivatalos lap (Tűzoltó Közlöny) alapítása, kiadása.
- Betegsegélyző pénztár alapítása.
- Tűzbiztonsági statisztika készítése.
- Kötelező tűzkárbiztosítás bevezetése.
- Nagykerületi – később vármegyei – tűzoltó szövetségek létrehozása.
- Egységes gyakorlati szabályzat megalkotása.
- Országos tűzoltóverseny rendezése.

- Pályadíjakkal jutalmazandó kérdések kidolgozásának meghirdetése.
- Tűzoltó székház és tűzoltó otthon létesítése, vagy vásárlása.
- Tűzoltó üdülő vásárlása.
- Szolgálati, díszérem alapítása.
- Szakelőadások és bemutatók rendezése. [4]

A teljesség igénye nélkül a Szövetség a működése idején:

- Szakkönyveket adott ki, illetve támogatta megjelenésüket.
- Folyóiratot – Tűzoltó Közlönyt később Tűzrendészeti Közlönyt – jelentetett meg.
- Gyakorlati és - a háború előestéjén - kárelhárító szabályzatot adott ki.
- A szakképzés színvonalát segítő országos tűzoltóparancsnoki értekezletet rendezett. Szakelőadások rendszerét honosította meg.
- Szakkérdések sorát tárgyalta, mint például „Tűzveszélyes és lobbanó anyagok raktározása és szállítása”.
- A szövetség szakvéleményezési, szakértői munkát végzett.
- Tűzoltói szaktanfolyamok rendszerét alakította ki.
- Országos tűzoltó-tiszti tanfolyamokat szervezett.
- Országos tűzoltóversenyeket rendezett.
- Rendszeresen megtartotta a vidéki tűzoltóságok ellenőrző szemlét.

Az első egységesítési javaslat a sisakviseletekre

- **Legjelentősebb eredmény:** A magyar tűzvédelem, tűzoltóügy dolgainak rendezettebbé tételét hivatott 1936: X törvénycikk (a tűzrendészeti törvény) elfogadása és a végrehajtására kiadott 180.000/1936. B. M. sz. rendelet megjelenése. [4]

A tűzrendészeti törvény, és végrehajtási utasítása

Az 1936. évi X. törvénycikk fővonalakban az alábbiakat tartalmazza:

- 1.§. A hivatásos tűzoltóságok fenntartása és megszervezése.
- 2.§. Tűzoltószervezetek és berendezések kiegészítése.
- 3.§. (1) A tűzvédelmi szervezetek megállapítása, a tűzvédelmi berendezések létesítése a légítámasztás ellen irányuló védelem követelményeire figyelemmel történjen.

A MOTS kezdeményezésére született az első tűzvédelmi törvény

- (2) Légitámadás veszélye esetében a veszélyeztetett város, illetőleg község tűzrendészeti szervezete – a veszély tartama alatt – a légitámadás elhárítását irányító katonai parancsnok vezetése alatt álljon.
- 4.§. Tűzrendészeti ügyekben eljáró hatóságok.
  - 5.§. Tűzrendészet feletti felügyelet.
  - 6.§. A tűzrendészeti felügyelő törvényhatósági bizottsági illetve képviselőtestületi tagsága.
  - 7.§. Tűzrendészeti felügyelő fellebbezési joga.
  - 8.§. Országos tűzoltó szövetség
  - 9.§. Biztosító intézetek tűzrendészeti járulékfizetési kötelezettsége.
  - 10.§. Felhatalmazás a törvényre vonatkozó rendeletek megállapítására és kibocsátására.
  - 11.§. Nagy- és kisközségek éjjeliőr szolgálata.
  - 12.§. Mezőgazdasági termékek közös szérűjéhez szükséges ingatlan megszerzése.
  - 13.§. Hatályba lépés.

A magyar királyi belügyminiszter 180.000/1936 B.M. sz. rendelete a tűzrendészet teljes és átfogó rendezése érdekében került kiadásra.

A rendelet megalkotóinak – a tűzvédelem legfontosabb tennivalóinak formába öntése mellett – figyelemmel kellett lenni a légoltalom szempontjaira, azaz szem előtt kellett tartani, hogy:

- Egy elkövetkező háborúban a légitámadások tűzveszélyt is jelentenek, azok nyomán szinte kivétel nélkül tüzek is keletkeznek.
- A gyújtóbombák alkalmazása nagyban fokozza a tűzveszélyt.
- A gáz és gyújtóeszközök együttes alkalmazása fokozott tűz- és életveszélyt jelent.
- A tűzvédelmi törvény (az 1936. évi törvénycikk) és a korábban elfogadott légoltalmi törvény (1935. évi XII. törvénycikk) az előírásai szinkronban legyenek.

A rendelet fő vonalakban az alábbiakat tartalmazza:

- Általános rendelkezéseket.
- Legfőbb előírásokat:
  - A tűzrendészetre.
  - A tűzoltó szervezetekre.
  - A megelőző tűzrendészetre.
  - A mentő tűzrendészetre.
  - A felderítő tűzrendészetre.
- A büntető rendelkezéseket.
- Hatályon kívül helyezési és hatályba-léptető rendelkezéseket.

A törvénycikk és végrehajtási utasítása megalkotásának jelentősége

- A Tűzoltó Szövetség állhatatos harca, a világháború fenyegető veszélye, mint fő motívumok nyomán a tűzvédelem az egész ország ügye lett.
- Az államilag elhanyagolt és az egységet minden tekintetben nélkülöző tűzrendészet a közigazgatás fontos területévé lépett elő.
- A magyar tűzoltóság, és tűzrendészeti közigazgatás területén rend és egység alakult ki. Az egységességet a jogszabályi hierarchia csúcsán helyt foglaltó törvény biztosítja, egységesen meghatározva a hatáskör és illetékesség szabályait.
- A különböző minisztériumok és hatóságok tűzrendészetet szabályozó rendeletei és intézkedései nyomán meglévő áttekinthetetlen helyzet megszűnt, egyértelmű jogi helyzet alakult ki.
- A tűzrendészeti törvény, és a végrehajtását szabályzó rendelet egyértelművé tette a közigazgatási teendőket, és a tűzoltó szakfeladatokat.
- Egyik legfontosabb rendelkezése a tűzbiztosítással foglalkozó magánvállalatok járulékfizetési köztelezettségének a bevezetése volt. [20]

A MAGYAR TŰZOLTÓ-SZÖVETSÉG

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget 1945-ben, csaknem 75 évi működés után, a II. világháború befejező szakaszában az Ideiglenes Kormány – a 10280/1945 sz. rendeletével – megszüntette. [16]

Ettől kezdve egészen a rendszerváltásig a magyar tűzoltóság a szigorú centralizáció elveit követve tevékenykedett. Ebben a helyzetben egy érdekvédelmi szervezet szükségességét sokan érezték, ám annak létrejöttére sokáig kellett várni. 45 év elteltével 1990-ben több megyében tűzoltó szövetség alakul. Az 1990. június 23-ai (Üllő) felhívás az országos tűzoltó szövetség megalakításának egyik mérföldköve, ezután a zászlóbontásig mindössze négy hónap kellett és az MOTSZ jogutódja a Magyar Tűzoltó Szövetség megalakult¹³. [16]

Most a Szövetség internetes honlapján a következő olvasható: „A politikai pártoktól független MTSZ célja társadalmi eszközökkel segíteni a tűz elleni védekezést, a hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok és tűzoltó egyesületek tevékenységét, közreműködni a szakmai munkájuk hatékonyabbá tételéhez szükséges személyi, anyagi, tárgyi feltételek kialakításában, a tűzoltóságok nemzetközi kapcsolatainak ápolásában. Az országszerte működő több ezer önkéntes tűzoltó szervezet megyei szövetségekbe szerveződve kapcsolódik az Magyar Tűzoltó-Szövetséghez. Tagja lehet továbbá a szövetségnek bármely országos tűzvédelmi szakmai és más országos társadalmi szervezet is, amely elfogadja az MTSZ

¹³ A szerző édesapja Hadnagy József (a Kisújszállási Önkéntes Tűzoltóság egyesületi elnöke) az alakuló ülés résztvevője volt.

alapszabályát és az elnökség elfogadja a csatlakozását. A rendes tagság mellett pártoló tagként csatlakozhatnak a szövetséghez szervezetek és jogi- és magánszemélyek egyaránt.”

A leírtak egy konszolidált helyzetben levő szövetségre vonatkoznak. A mai helyzetig vitákkal teli út vezetett. Az alapítók tudták, hogy az 1945-ben megszüntetett szövetséggel analóg szervezetet teremteni nem lehet, mert azóta csaknem egy fél évszázad telt el, a racionális dolgok átvétele azonban kötelező, azaz az elődök nyomdokain haladó – a tűzoltó társadalom érdekeinek érvényesítéséért – következetesen fellépő szakmailag egységes, társadalmi szervezetet kell létrehozni, amely rövid útkeresési idő után megtalálja az igazi helyét. A továbbiakban az útkeresés nehézségei közül néhány.

Az alakuló ülés előkészítése sok ember fáradságos munkáját igényelte. A Tűzvédelem 1990. 9. számában megjelentette az Alapszabály-tervezetet, és a meghívót az 1990. október 21-22-i alakuló közgyűlésre (a fővédnök dr. Horváth Balázs akkori belügyminiszter volt). [11]

Az alakuló közgyűlés levezető elnökének szavai szerint: *„Nem a mi nemzedékünk kezdeményezése, minthogy az a felismerés sem: a tűz elleni védekezés csakis a legszélesebb társadalmi bázisra építve lehet eredményes. Több mint 100 esztendő telt el ennek az alapelvnek a megfogalmazása óta. Az összefogás szükségessége napjainknak szintén elevenbe vágó gondja, oly lépések ösztönzője, meghatározója, amelyeket az ország tűzvédelmének jelene és jövője szempontjából halaszthatatlanul meg kell tenni. Szervező, előkészítő munkánkat végül is ehhez igazítottuk, nem a részérdekek, hanem egyetlen közös érdek dominált, a tűzvédelem érdeke.”*¹⁴ [14]

Az alakuló közgyűlésen az alapszabály-tervezethez több módosító javaslat hangzott el, melyeknek sorsáról azonnal dönteni nem lehetett. Az elnökség szándéka az, hogy minden módosító javaslatot értékelve 1991. év első negyedében a végleges alapszabály-tervezetet a küldöttgyűlés elé terjeszti. [14]

A tűzoltó szövetség, a magyar tűzvédelem, tűzoltóságok feszítő gondjairól sok-sok írás lát napvilágot. A Magyar Tűzoltó Szövetség munkáját bírálók is vannak szép számmal. Az útkeresés napirenden van. Erőteljesen fogalmazódik meg az, hogy a szövetség önállósága megkérdőjelezhetetlen, ezt nem befolyásolhatja az sem, ha a TOP és a szövetség élén ugyanaz a személy áll.¹⁵

A szervezeti munka alapját képező alapszabály megszületése is időt kíván, a tervekkel ellentétben a Magyar Tűzoltó Szövetség Alapszabályát a Szövetség elnöksége – másfél évvel később – 1992. október 3-án fogadta el.¹⁶ [15]

14 Részlet Gulyás László levezető elnök beszámolójából. (GLÁZER Izabella: Megalakult a Magyar Tűzoltószövetség. Tűzvédelem, 1990. 11. szám, 6-8. oldal).

15 A szövetségről vallott nézeteit adja közre Csöglei István *Megtörtént a váltás. Hogyan tovább, magyar tűzoltó szövetség?* című cikkében. (Tűzvédelem, 1993. 1. szám, 5-6. oldal.)

16 Magyar Tűzoltó Szövetség Alapszabálya. (Tűzvédelem, 1993. 3. szám, 19-21. oldal.)

Az MTSZ anyagi forrásait is rendezni kívánta, a lényeg független szervezetként – érvényes jogszabályi háttérrel – az anyagi függetlenség megteremtése.¹⁷ [13]

Az írásmű szerzője a szövetség útkeresését, munkáját érintő vitába nem kíván bekapcsolódni, csupán csak érzékeltette annak időnkénti magas hőfokát, az meg egészen távol áll tőle, hogy ítélkezzen az állítások igazságtartalmát illetően.

A MTSZ munkájának méltatása, az útkeresés nehézségeinek elemzése, a megalakulás óta eltelt 20 évben elért eredmények taglalása, a jövőre vonatkozó elképzelések megfogalmazása sokkal életszerűbb, realisabb, ha az a volt, vagy jelenleg is működő szövetségi elnökök egyikének, netán a szövetség elnökségének valamely tagjának tollából ered.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] MARKUSOVSKY Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel.)
- [2] BOGDÁN István: Régi magyar mesterségek (Budapest, Neumann Kht. 2006. 30. rész: A vörös kakas szelídítése. A tűzoltómesterség.)
- [3] Dr. vitéz RONCSIK Jenő: A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség hatvanéves története 1870-1930. (Városi nyomda, Debrecen 1935. 17. oldal.)
- [4] Dr. SZILÁGYI János – Dr. SZABÓ Károly: A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. (BM. Kiadó 1986.)
- [5] A négyes bizottság által kidolgozott s az alakuló ülésen – 1870. december 5-én – beterjesztett alapszabály-tervezet. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 3. oldal).
- [6] A magyar országos tűzoltó-szövetség Aradon módosított alapszabályai. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 13-16. oldal).
- [7] A magyar országos tűzoltó-szövetség alapszabályai /negyedik módosítás/. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 41-42. oldal).
- [8] A magyar országos tűzoltó-szövetség Iglón elfogadott III. alapszabálya. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 41-42. oldal).
- [9] A tűzoltószeretek kiállítási szabályzata.. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 79-86. oldal).

---

¹⁷ A XX. század kiemelkedő embere (Pintér József az MTSZ első elnöke) /Tűzvédelem, 1990. 10. szám, 5. oldal).

- [10] MINÁROVICS János: Az 1936. évi tűzrendészeti törvény kulisszatitkai. (Tűzvédelem 1990. 9. szám, 31. oldal)
- [11] Alapszabály-tervezet (Magyar Tűzoltószövetség). /Tűzvédelem, 1990. 9. szám, 10-12. oldal/.
- [13] A XX. század kiemelkedő embere (Pintér József az MTSZ első elnöke) /Tűzvédelem, 1990. 10. szám, 5. oldal).
- [14] GLÁZER Izabella: Megalakult a Magyar Tűzoltószövetség. (Tűzvédelem, 1990. 11. szám, 6-8. oldal).
- [15] A Magyar Tűzoltó Szövetség Alapszabálya. (Tűzvédelem, 1993. 3. szám, 19-21. oldal).
- [16] NAGY Jenő: A szövetség legyen egységes szakmai, társadalmi szervezet. (Interjú Száray Zoltán nyugállományú vezérőrnaggyal az MTSZ elnökével) /Tűzvédelem, 2000. 1. szám, 6-7. oldal).
- [17] NAGY Jenő: December 5. 130 éves a szövetség. (Tűzvédelem, 2000. 12. szám, 4-5. oldal).
- [18] A Pozsonyban 1880-ban elfogadott egységes egyenruha és rangjelzés. (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 66. oldal).
- [19] A Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség irodájának ügyrendje (Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. Függelék 90-91. oldal).
- [20] SZABÓ Károly: Magyarország első tűzrendészeti törvénye és annak végrehajtási jogszabálya. (Tűzoltó Múzeum évkönyve II. 1935. 101-128 oldal.)
- [21] A Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség és a Törvényhatósági Tűzoltó-Szövetségek alapszabályai. (Tűzrendészeti Közlöny, XXXV. Évfolyam, 9. szám, Budapest 1937. május 1. 105-113. oldal).

Réti Rezső

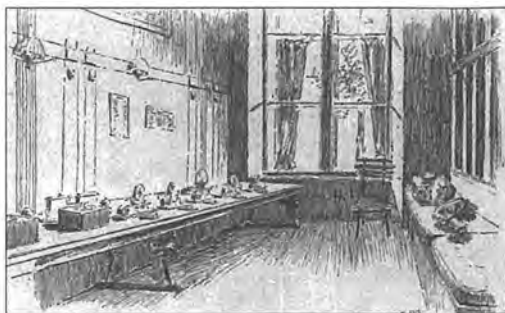
A 140 ÉVES FŐVÁROSI TŰZOLTÓSÁG 115 ÉVES KÖZPONTI LAKTANYÁJÁNAK ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE

A Fővárosi Tűzoltóság központi laktanyáját 1895. november 17-én ünnepélyes keretek között adta át rendeltetésének Budapest székesfőváros törvényhatóságának feje. A korszerű neogótikus stílusú épület hosszú időre megoldotta a főváros tűzoltóságának elhelyezését. Reprezentatív, a kor szelleméhez méltó székház és egyben a tűzoltói feladatok tökéletes ellátását is biztosító laktanya épült a korábban tűzoltó gyakorlótérként használt területen. Hosszú ideig vártak erre, az első igazi „otthonukra” a hivatásos tűzoltók.

A gróf Széchenyi Ödön által 1870-ben szervezett testületek megalakulásakor a főváros vezetése az akkor még csekély létszámú tűzoltóság – 12 fő fizetett, 9 fő önkéntes – részére nem tudott megfelelő elhelyezést biztosítani. Az Eskü téren, a belvárosi plébánia épületében bérelt, átalakított bolthelyiségekben működött az első tűzország. Az istállót a Duna magasabb vízállásakor elöntött pincébe helyezték el, a szereket az utcán tárolták és itt tartották karban felszereléseiket is. Ráadásul sanyarú körülményeiket az önkéntesekkel együtt, a helyiségeken osztozva viselték el. Ezt az elhelyezést a főváros ideiglenesnek szánta egy nagy alapterületű, központi fekvésű laktanya felépítéséig.

*A belvárosi plébánia épületének földszinti üzlethelyiségeiben működött
1870-95 között a belvárosi tűzország*

A belvárosi laktanyában a szűkös elhelyezést mutatja a korabeli rajzsorozat

A főváros fejlődése, ipari nagyvárossá válása egyre inkább megkívánta a tűzoltóság létszámának és felszerelésének növelését. A növekedő város a központjában elhelyezett tűzoltóságon kívül egyre több kerületében is igényelte helyi tűzörségek telepítését a hatékonyabb beavatkozás érdekében.

A sorban megalakuló kerületi tűzörségek 10-12 fős állománya általában szerény körülményeket biztosító őrtanyákhoz jutott. 1870-ben alakultak meg a belvárosi, a ferencvárosi és a józsefvárosi, 1873-ben a terézvárosi és a barakk őrség, 1874-ben az I. kerületi, az óbudai és a vágóhídi, 1882-ben a közraktári, 1885-ben a II., V., X. kerületi őrségek.

A halasztódó laktanyaépítést végül két ügy gyorsította fel. Egyrészt a főváros új hídjának az Erzsébet hídnak a nyomvonala miatt a plébánia épületet – ahol a központi őrség működött – le kellett bontani. Másrészt a korabeli legnagyobb budapesti színház, az 1875-ben épült Népszínház tűzbiztonságát sürgősen javítani kellett, többek között a tűzoltóságnak a közelében történő telepítésével.

A bécsi Ring színház 1881-es tüzesetese, a 390 halálos áldozatot követelő borzalmas tűzkatasztrófa hatására Európa szerte újragondolták a színházak tűzvédelmét. A tűzjelzés korszerűsítése, a kifelé nyíló vészkijáratok mellett vasfüggönnyel választották el a „gyúlékony” színpadot és esőztető rendszert szereltek fölé. Ez

Az 1870-től megalakuló kerületi tűzrősegek általában rossz körülményeket biztosítottak a tűzoltóknak

utóbbi a magyar Wein János, a Fővárosi Vízművek igazgatójának találmánya volt. Az állandó színházi tűzoltói szolgálatot is ekkor rendelték el.

A főváros tanácsa a Népszínház tűzbiztonságának emelését és a fővárosi tűzoltóság célszerű elhelyezését összekapcsolta és egy javaslatként tárta a közgyűlés elé 1890-ben. Már korábban 1888-ban egy fővárosi tanácsnok, Kauser János, ismert építész és vállalkozó ajánlati tervet dolgozott ki a Népszínház mögötti, József körúti telekcsoporton felépítendő központi tűzoltólaktanya és a népszínházi tűzivíz és esőz-

Kauszer József építészeti látványterve a Népszínház mögé tervezett központi tűzoltólaktanyáról

tető rendszert ellátó víztorony felépítésére. A közgyűlés többsége elfogadta a tervezetet és a költségekre 465.700 forintot szavazott meg. Ezt a határozatot 1891-ben a belügyminiszter is jóváhagyta, mégis 1893-ben módosították a tervezetet és anyagi okok miatt a központi laktanyát a tűzoltóság tulajdonában lévő Kun utcai gyakorlótérre terveztetik át. Az előírányzott költség így fele annyi lett (218.000 forint), mint a

A Kun utcai tűzoltósági gyakorlótér, erre a telekre épült a laktanya

Kauser-féle József körüti laktanya tervéé volt. Az építészeti tervek a fővárosi mérnöki hivatallal készítették el. A korszak tűzoltósági vezetői az épület használhatóságában, megjelenésében jónak tartották, de a városközponton kívüli fekvését kifogásolták. Az építkezés 1894 őszén kezdődött el.

Az Erzsébet híd építési munkái miatt a tűzoltóknak a plébánián bérelt őrtanyájukat még az új épület átadása előtt el kellett hagyni. 1895 tavaszán a Stahly utcai tűzörsegen emelt ideiglenes faépületbe költöztek, majd ez év őszén az ünnepélyes átadás után kerültek végleges helyükre.

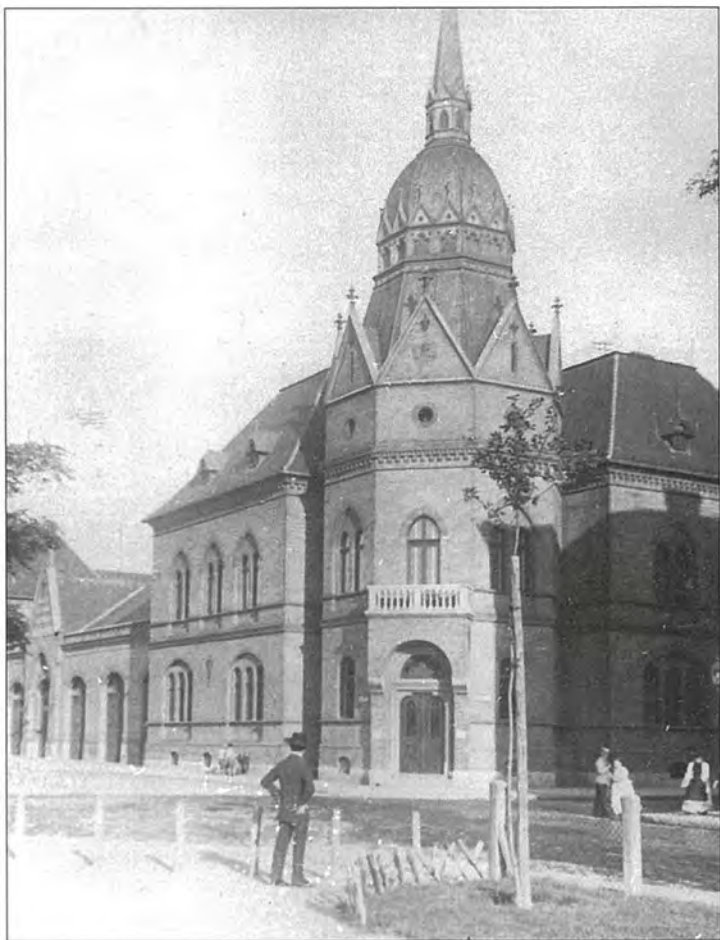
A VIII. kerületi Stahly utcai tűzörse

Az átadási ünnepségre a belügyminisztérium, a térparancsnokság, a székesfővárosi törvényhatóság vezetői, a főváros közgyűlésének tagjai, a rendőrség és a mentők parancsnokai, a VIII. kerület elöljárói és a Ganz-gyári tűzoltók képviselői kaptak meghívást. A fővárosi tűzoltók teljes, 200 fős létszámú csapata az ünnepség lebonyolításában közreműködött. Az udvaron egybegyűlt több száz fős vendégserег előtt Szcszerbovszki Szaniszló főparancsnok jelentés tett Kammermayer Károly főpolgármesternek, aki ezután a főváros tűzoltóságát, vezetőit méltatta és átadta rendeltetésének a laktanyát.

A főparancsnok válaszbeszédében megköszönte a méltatást, az előkelő vendégek megjelenését és ígéretet tett arra, hogy az új laktanyában a régi rend, a fegyelem, és az odaadó kötelességérzet fog uralkodni és ezután is polgártársaik vagyonát, életét saját életük kockáztatásával is megvédi.

A beszédek után a vendégek megtekintették az épület helységeit és a legénység munkáját. Ezek után tűzoltó bemutató következett. A régi, elavult, szervezetlen, a hivatásos testület megalakulása előtti időkre jellemző beavatkozást a Ganz-gyári önkéntesek elevenítették fel. A fejlődést illusztrálva a hivatásosok pedig korszerű felszereléseikkel tartották meg bemutatójukat. Az ünnepség végén a főparancsnok jutalmakat adott át és a legénység minden tagja 2 forint pótlékban részesült.

A központi laktanya Újvásár térre néző saroktornya

A laktanya átadásával kapcsolatban két hivatalos reagálás történt a fővárosi közgyűlésen. Az egyik egy interpelláció volt a főpolgármester felé, amelyben a képviselő sérelmezte, hogy a budapesti önkéntes tűzoltókat nem hívták meg az ünnepségre, holott az önkéntesek ugyanúgy részt vettek a fővárosi tűzoltói feladatokban, rendszeresen őrseget adtak, utánpótlást neveltek, szaktanfolyamokat szerveztek. A két testület között fennálló „elvi felfogásból eredő visszás állapotok” miatt azonban az új kaszárnyába az önkéntesek beköltözését megakadályozták, csak a tűzoltószerkeik tárolását engedték meg. A főváros vezetőségének ígérete ellenére még több mint két évtizedig kellett várniuk hivataluk elfoglalására.

A magyar királyi belügyminiszter is az átadás alkalmából kereste meg a fővárosi közönségét. Levelét – a ma is érvényes gondolatokat – felolvasták a közgyűlésen.

Szcserbóvszki Szaniszló
fővárosi tűzoltó főparancsnok

A laktanya udvara, középen a mászóház

„A fő- és székvárosi tűzoltói új laktanyának 1895. évi november hó 17-én eszközölt ünnepélyes átadása és átvétele alkalmából a megjelentek részéről osztatlanul felhangzott ama méltó dicséret, melyet a fő- és székvárosi tűzoltói intézmény minden egyes alanya odaadó és önfeláldozó működése által kiérdemelt.

Hogy eme emberbaráti, személy- és vagyonbiztonsági tekintetben egyaránt nagyfontosságú intézmény a készültség ily magas fokára emelkedett, elsősorban a fő- és székváros közönsége buzgó gondoskodásának és azon helyes érzékének köszönhető, mely anyagi áldozatoktól vissza nem riadva, hathatós támogatása által ez üdvös intézmény létesítését, fentartását és fejlődését lehetővé tette.

Örömmel használok fel tehát ezen alkalmat, hogy a fő- és székváros közönségének, a fő- és székvárosi tűzoltói intézménynyel szemben mindenkor tanusított gondos buzgalma és áldozatkészsége fejében meleg elismerésemet kifejezzem.”

Az új laktanya a Kun utca és a Dologház utca által határolt telekre épült, kertes beépítéssel, nagyméretű udvarral. A historizmus építészeti korszakának késői szakaszában készült épület neogót stílusú homlokzattal készült, amely ekkor már nem számított divatos irányzatnak, de a főváros több középületénél még megjelenik. Legismertebb példája ennek az Országház. Érdekes hasonlóság van a kupolák és az azt záró tornyok kialakításában is. Természetesen ezek a motívum azonosságok egy-egy domináns építész iskolateremtő munkásságával függnek össze. Az osztrák Friedrich Von Schmidt és hazai követője Steindl Imre munkásságának hatása tükröződhet a toronysisak kialakításában.

Az épület tervei nem maradtak fenn, de a karakteres tömegformálás és homlokzati kialakítás meghatározó részei a többszöri átalakítás, újjáépítés ellenére megőrződtek, képet adva eredeti állapotáról. Számtalan fotó mutatja az egykori építészeti megformálást.

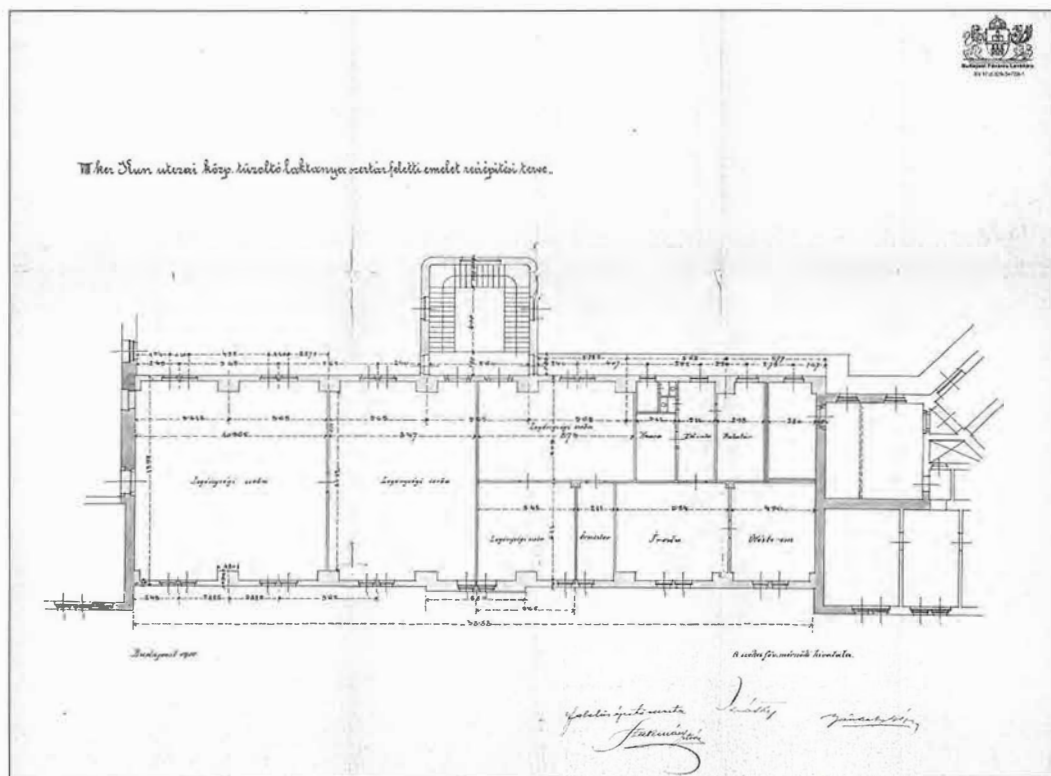

A Dologház utcai homlokzat a szertárkapukkal

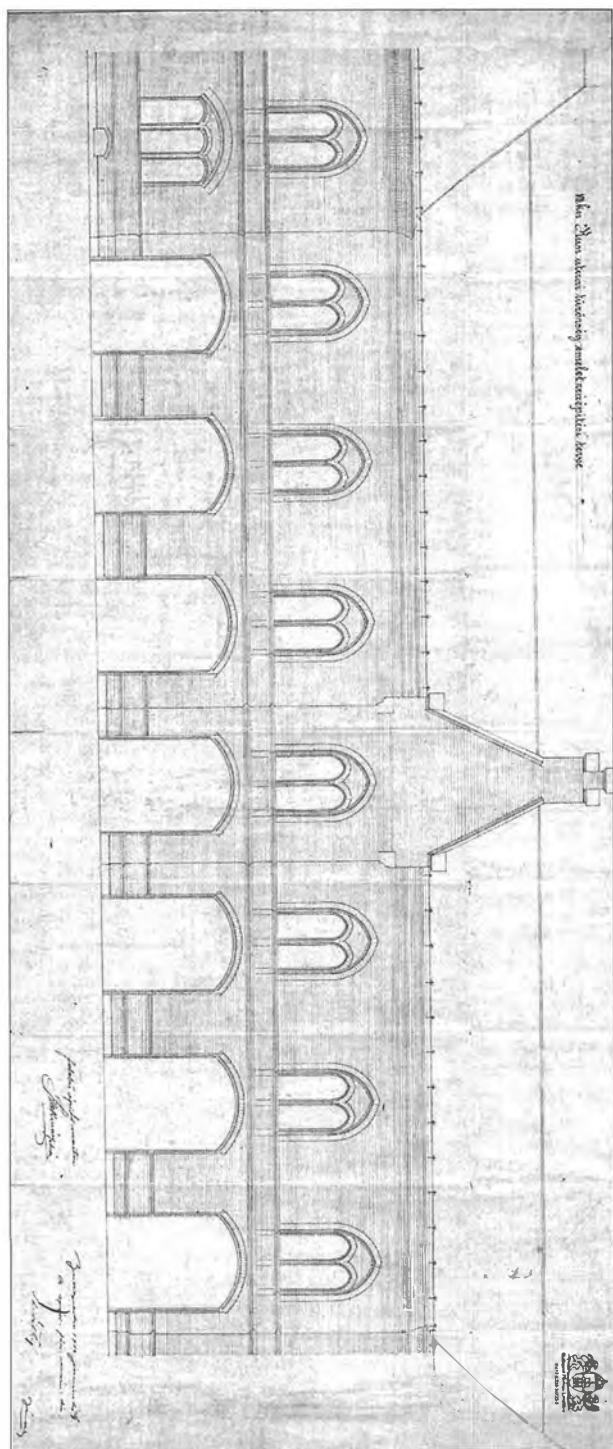
A Kauser-féle tervezettel összehasonlítva a stílus különbségeken túl – Kauser József a historizmusban a francia reneszánszirányvonalat képviselte – feltűnik a monumentális tűzfigyelő torony. Ennek valódi funkciót szánt az építész, akkoriban Európában szintén tűzfigyelésre tervezték a tűzoltólaktanyák tornyait. Kauser tervei az 1880-as évek végén készültek, ekkor még a pesti Városháza és a Mátyás templom tornyában működött az ún. toronyőrség és ez távíró kapcsolatban állt a tűzőrségekkel.

Mire a Kun utcai laktanya tervei 1893-ben elkészültek, Budapesten - Európában az elsők között – kiépült a tűzjelző telefonhálózat. A város minden kerületében, a fontosabb középületek portáin elhelyezett tűzjelző telefonkészülékekről közvetlenül a tűzoltóságok telefonszobáiba lehetett tüzet jelezni. Ezzel a rendszerrel a tűzfigyelő tornyok feladata feleslegessé vált, ennek ellenére Budapesten is még 1911-ig működött a figyelőszolgálat.

A laktanya kialakítása, klinker téglás burkolata, egyszerű homlokzati díszítettsége a főváros korabeli „középszintű” állami középületeinek megjelenéséhez illeszkedik. Az épület külső megjelenése, homlokzati építészeti részletei egy nagyon leegyszerűsített neogótikus stílust tükröznek, amelynek legdíszesebb, leg-

A szertár feletti emeletréépítés alaprajzi terve (Fővárosi Levéltár)

A megemelt homlokzat terrája (Fővárosi Levéltár)

reprezentatívabb eleme a bejárat feletti kupolatorony. A laktanya tömegformálása a feladatainak – reprezentáció, hivatali szolgálat, laktanya és gyakorlóterület – megfelelően készült. Az Újvásár tér felé néző emeletes részein a hivatali helységek, irodák és tantermek, a tiszt lakások, a légénységi hálók, a Dologház utca felőli részen a földszintes, 7 szerállásos szertár, az udvarban az istállók, a raktárak és a négyszintes mászóház helyezkedtek el. A pincében alakították ki a konyhát, az élelmiszer raktárat, a tömlőmosó- és szárítóhelységeket.

A fővárosi tűzoltóság központi laktanyája még évekig jelentősebb átalakítás nélkül kiszolgálta az igényeket. A tűzoltószerkek fejlesztése, a modernizáció feleslegessé tette a lóvontatású fecskendőket, a gőzfecskendőt, így a lovak istállóit és a szénpadlások helyett a gépjárművek műhelyeiről és az üzemanyag tárolásról kellett gondoskodni. Ezek a kisebb átalakítások az épület külső megjelenésén nem változtattak.

Az első, az épület tömegében is megjelenő bővítésre 1922-ben került sor. A tervek ugyan már 1911-ben elkészültek, de az I. világháború és az azt követő gazda-

A Szaniszló torony

Tűzoltószerkek az átépített szertári szárny előtt

A parancsnoksági épületrész az udvar felől

sági válság miatt a kivitelezés költségeinek nem volt fedezete. A tervek szerint a földszintes szertár fölé egy emeletet építettek a megközelítésére szolgáló lépcsőházzal együtt. Ez az udvari belső toronyszerű építmény a Szaniszló torony nevet kapta, a laktanyát „építettő” főparancsnok Szcserbóvszki Szaniszló emlékére. Az így kialakított emeleti részen helyezték el a Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület, annak irodáit, őrszobáját és házi múzeumát. Ezzel az önkéntesek végleges elhelyezése is – 52 évvel megalakulásuk után – megoldódott.

A szertár és a tartalék szertár az 1939-40-es átépítés előtt

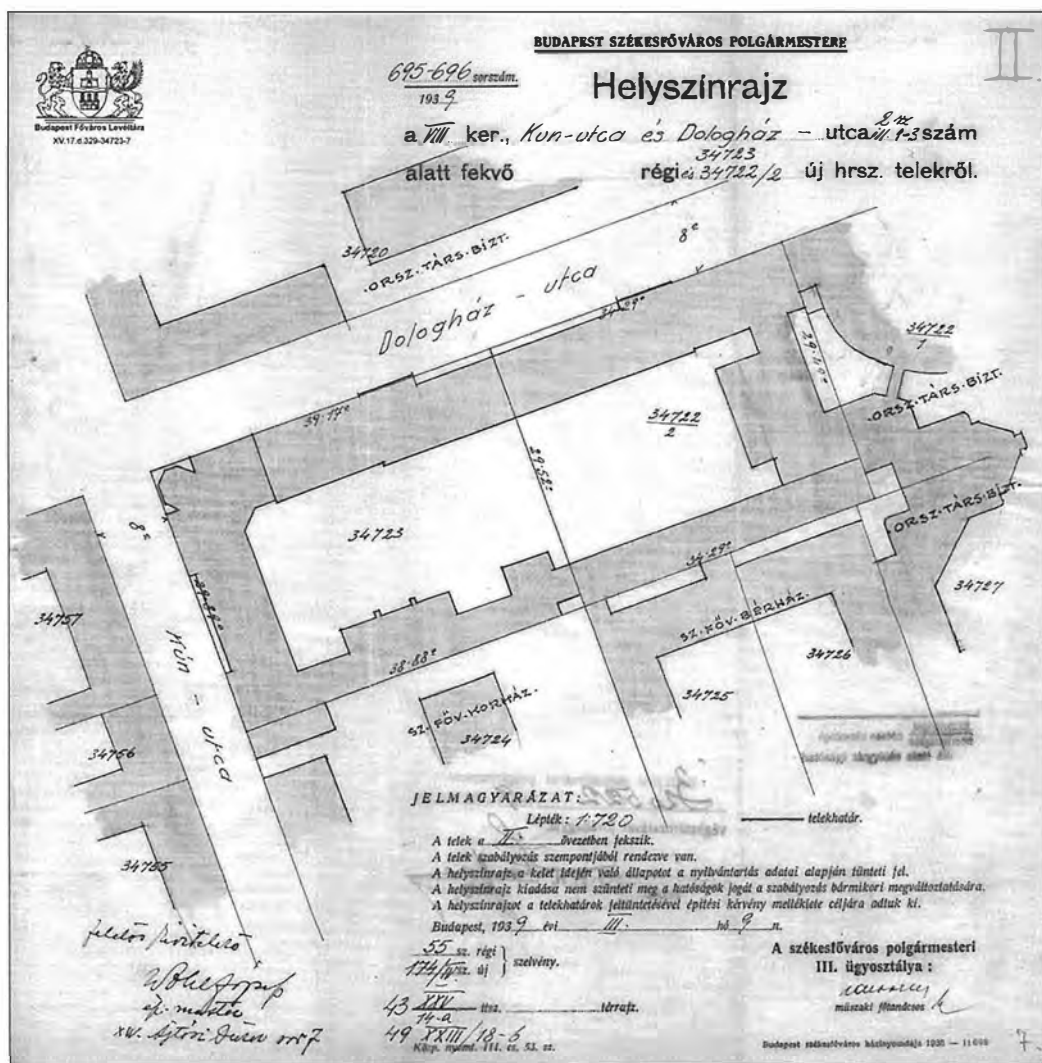

A Szcserbóvszki torony bontása 1939-ben

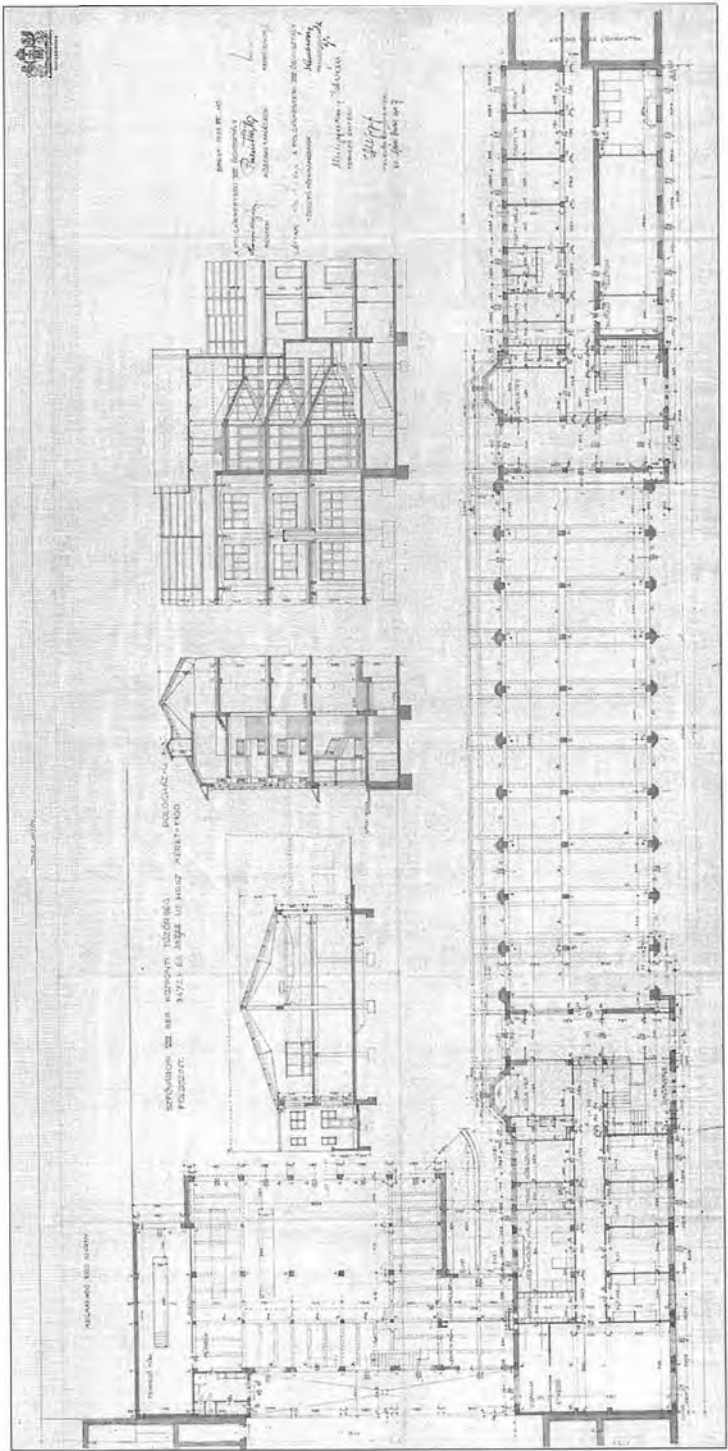

A tűzoltóság jelentősége a modernizálódó, növekvő nagyiparral rendelkező milliós lélekszámú fővárosban egyre nőtt. 1936-os tűzvédelmi törvény előírásai és a légoltalomban való részvétele miatt megnövekedett feladatai szükségessé tették a fővárosi tűzoltó parancsnokság hivatali helységeinek, raktárainak bővítését, óvóhelyének kialakítását.

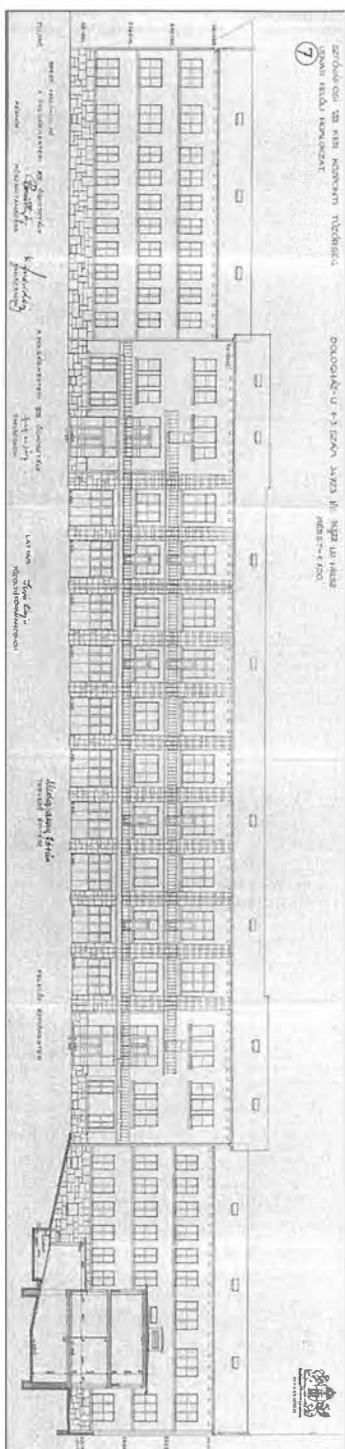
A főváros vezetése 1939-ben elhatározta az akkor már a VIII. kerületi tűzoltósággal egy épületben működő Fővárosi Tűzoltó Parancsnokság laktanyájának bővítését. A költségekre 800.000 pengőt irányoztak elő. A szertári szárny, a Szaniszló to-

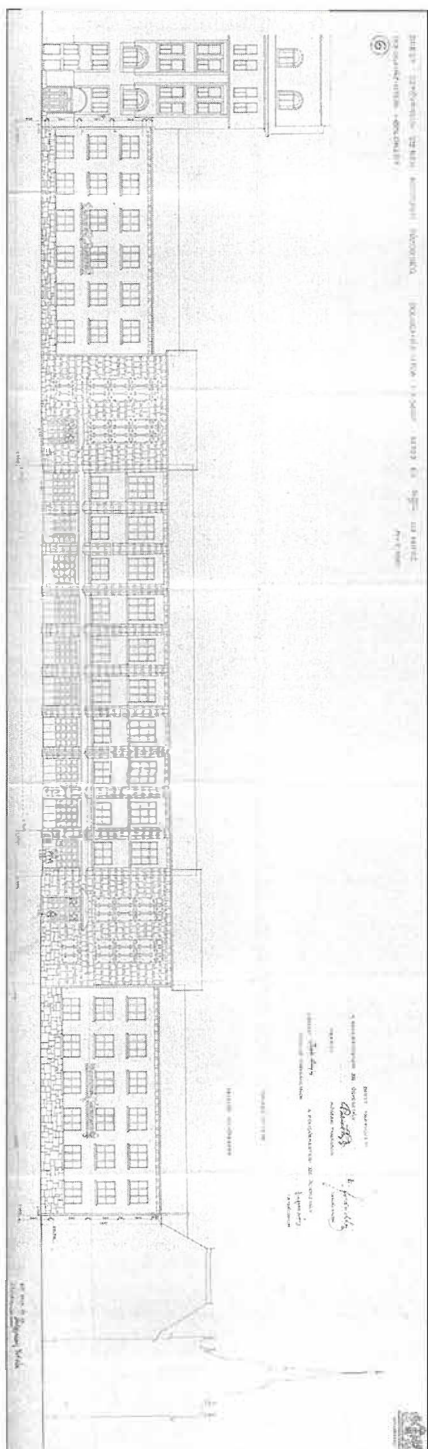

Az 1940-es építkezés területjei: földszinti alaprajz (Fővárosi Levéltár)

Az 1940-es építkezés területjén: udvari homlokzat (Fővárosi Levéltár)

Az 1940-es építkezés területjén: utcai homlokzat (Fővárosi Levéltár)

rony és a középső udvari rész lebontásra került. Az építési telket kibővítették és egy egységes nagy udvart alakítottak ki. Új műhely és raktárépület készült. Bővültek és korszerűsödtek a karbantartási és a légoltalommal kapcsolatos felszerelések, tárolási lehetőségeik. A Dologház utcai épületszárnyat meghosszabbították, 10 szerállást alakítottak ki és kétemeletesre bővítették.

A tervek elkészítésével megbízott Medgyaszay István építész, egyetemi tanár a magyaros stílustörekvések és a korszerű szerkezetek ötvözésének képviselőjeként volt ismert. Az általa tervezett épületben szintén felismerhető ez a szándék, érett, letisztult formában. A korszak építészetére jellemző funkcionalista, emberléptékű tereket alakított ki, mind a kétszeresére növelt szertár, mind az irodák és közösségi helységek tekintetében.

A meghosszabbított udvar lehetőséget adott nagyobb ünnepek, bemutatók rendezésére is. Ezeket az új épületrész emeleti kiszélesített terasz-folyosójáról tekinthették meg a meghívott vendégek.

Az épület pincéjében óvóhelyet alakítottak ki, ennek végleges, engedélyezett formája 1944-re készült el, nem sokkal az új épületszárnyat ért bombatámadás előtt.

1944. szeptember 18-án két bombatalálatot kapott az épület és az új szárnynak a nagy részét romba döntötte. Ekkor semmisült meg a budapesti tűzoltók múzeumi gyűjteménye is. A jelentős háborús károkat a tűzoltók maguk kezdték helyreál-

A bombatalálat okozta súlyos károk

lítani - jelentős költségektől kímélve meg a fővárost – és 1950. május 1-jére az épület eredeti formájában felépült.

A későbbi átalakításokkal, korszerűsítésekkel a cikk nem foglalkozik. A központi laktanya szerencsésen megélte 115. éves évfordulóját és karakteres vonásait megőrizve emlékeztet ma is a főváros tűzoltóságának otthonra találására.

FELHASZNÁLT IRODALOM

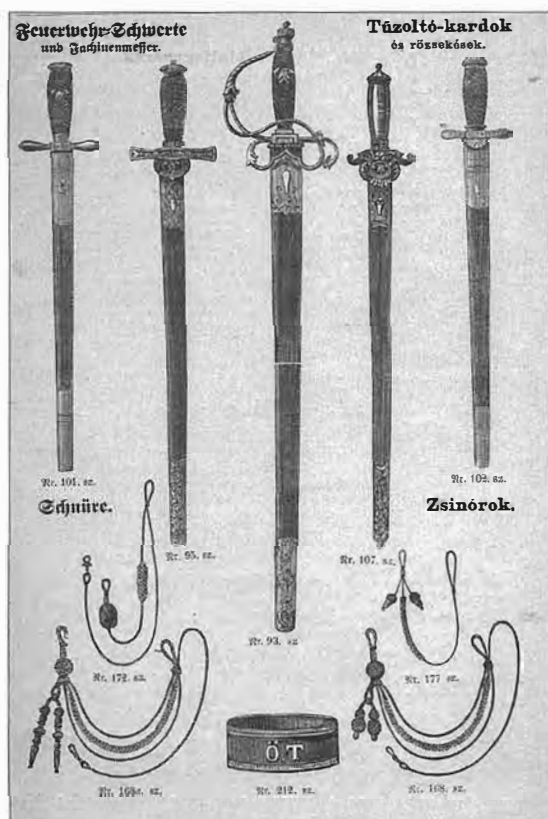
- [1] Vasárnapi Újság: 42. évfolyam 47. szám
- [2] Tűzrendészeti Lapok: VI. évfolyam 22. szám
- [3] Tűzoltó Közlöny: 1890, 1893, 1895 évfolyam
- [4] Tűzrendészeti Közlöny: 1908, 1939 évfolyam
- [5] Budapest főváros törvényhatósági bizottsága közgyűlési jegyzőkönyvei: 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1907, 1908, 1909, 1911, 1939
- [6] Sármány Ilona: Historizáló építészet az Osztrák-Magyar Monarchiában Corvina, 1990.

Csicsmann Gyula

KARDOK, RŐZSEKÉSEK, BALTÁK A TŰZOLTÓSÁG SZOLGÁLATÁBAN

A Tűzoltó Múzeum könyvtárában külön helyet foglalnak el a hazai, illetve a külföldi tűzoltószereket, felszereléseket gyártó cégek anyaga, ezen belül katalógusok, árjegyzékek. A korabeli katalógusok kézzel rajzolva, díszesen készültek a kor igényeinek megfelelően. A személyi felszereléseknél a sisakok, rangjelzések és egyéb mellett díszes kardok és rőzsekések árjegyzéke látható. Ezek az eszközök természetesen tűzoltó motívumokkal vannak gazdagon díszítve. A megállapítható ezekből, hogy kínálat volt bőven. De felmerül óhatatlanul is a kérdés, hogy kik és miért viselték ezeket az eszközöket?

Kard:

A Révai Nagy Lexikon szerint a kard: *„Vágó vagy döfő, vagy vágásra és döfésre egyaránt alkalmas szálfeegyver. Főbb alkotórészei a penge és a markolat...”*

A kardot csak a tisztek viselték, közülük is csak az önkéntesek. A tűznél vajon mit lehetett ezekkel kezdeni? Valószínűleg semmit. Ez egy viseleti darab volt a kor eleganciájának megfelelően, jelezte viselőjének státuszát.

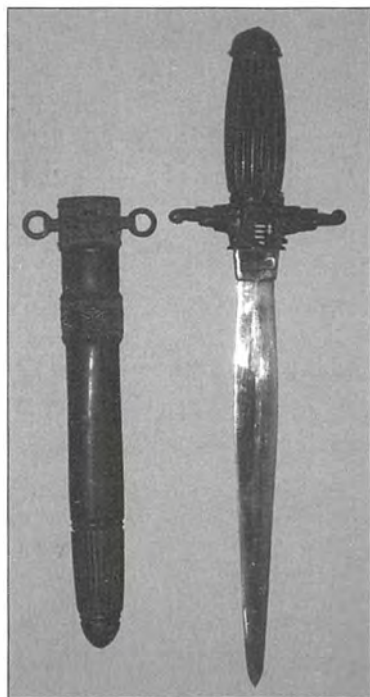
Nagyon kevés fényképet találunk, ahol a tűzoltó tisztek kardot viselnek. Dr. Kék Lajos a MOTSZ alelnöke, majd elnöke látható egy fényképen, oldalán egy karddal. A kép az 1898-as egyenruházati szabályzat megjelenése előtt készült. Az 1898-as első egyenruházati szabályzatban sem kardot, sem rőzsekést nem találunk. Az igény viszont nagy lehetett a tűzoltókardok iránt, hiszen a korabeli katalógusokat lapozgatva igen nagy kínálatot találunk.

Rőzsekés:

Újra a Révai Nagy Lexikont idézzük, ahol rőzsevágó címszó alatt ezt találjuk: *„30-40 cm hosszú, 8 cm széles, erős pengéjű kés, mely rőzse feldarabolására, ágak elnyesésére való.”*

Az első rőzsekéssel az 1909-es szabályzatban találkozunk, melyről a 18 § rendelkezik. Leírja hosszát, szélességét, és díszítését.

Tehát ez az eszköz már rendszeresítve van a hivatásos és önkéntes tűzoltóságnál egyaránt. Természetesen kisebb-nagyobb változtatásokat látunk attól függően, melyik cég készítette őket.

A rőzsekést vizsgálva némi jóindulattal még tűzoltói feladathoz is alkalmasnak találjuk. A pengéje viszonylag vastag és erős volt. Némelyik fokát fűrésznek képezték ki, ezek alapján talán alkalmas lehetett bizonyos munkákra a tűzeseteknél. Azonban nincs adatunk, amely szerint rőzsekést valaha használták tűzesetnél. Tehát a kard is, a rőzsekés is marad a díszelzésre, melynek tökéletesen megfelelt.

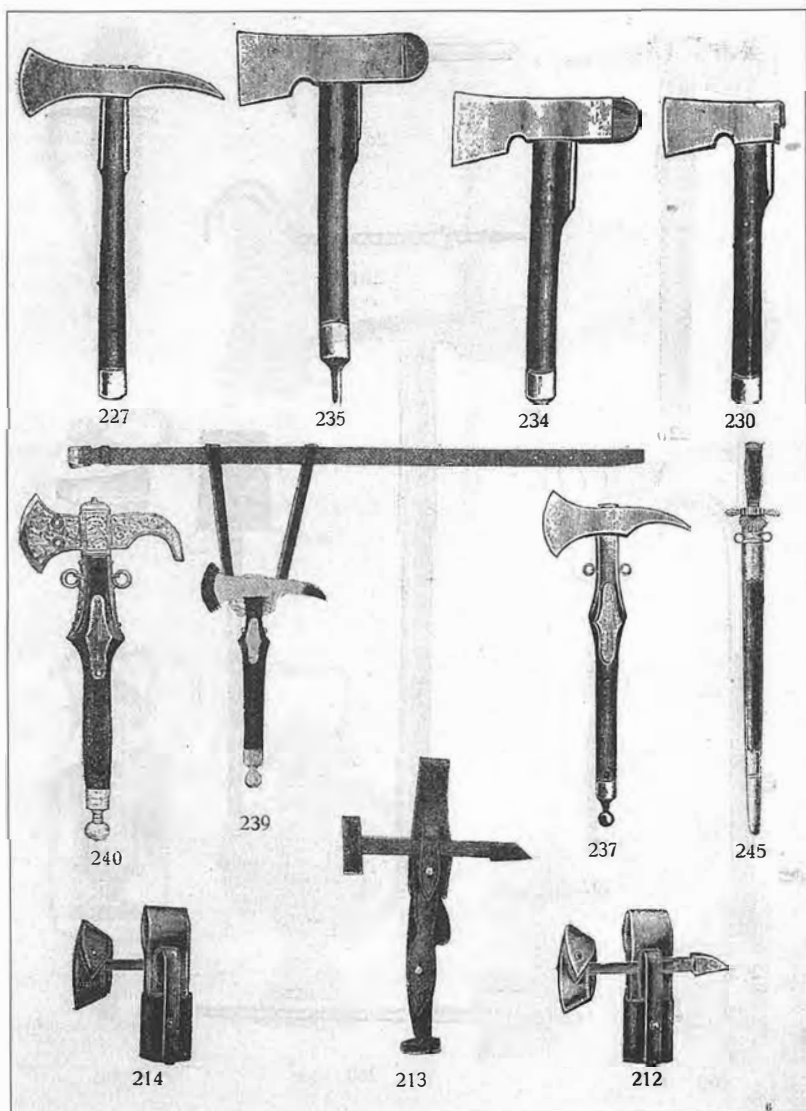
És most egy kicsit haladjunk előre az időben és nézzük a m. kir. belügyminiszternek 64. 200/1940. B. M. számú rendeletét. Ez a tűzrendészeti szervek egyenruházata, öltözködése és tiszteletadása szabályzat. 5 § 31. bekezdés: „Rőzsekés: vadászkés alakú 36 cm hosszú markolatból, pengéből és hüvelyből álló oldalfegyver. A markolatot szürkére színezett fából függőlegesen rovátkázva kell készíteni. A markolat felső végére a sisakfémből készült stilizált kicsinyített mását, alsó végére, pedig színes zománcos tűzoltójelvénnnyel díszített stilizált láng alakú, 9 cm hosszú fém kézvédőt kell szerelni. A markolat hossza 12 cm, leghosszabb átmérője (legnagyobb szélessége) pedig 3cm. A pengét a hüvelynek megfelelő alakúra, acélból, nikkelezve, kettős éllel kell készíteni. A penge hossza 21 cm, legnagyobb szélessége pedig 2,2 cm...”

Ez a rőzsekésnek nevezett dísztőr aztán végképp alkalmatlan mindenféle tűzoltói beavatkozásra. A terv szerint tiszteknek és tiszthelyetteseknek egyaránt előírták viseletét. Azonban ez idáig tiszthelyettesi rőzsekés nem került elő, valószínűleg nem is készítettek belőle. A tisztí és altisztí rőzsekéseket adataink szerint Mé-

száros Lajos műtövösmester készítette, aki szorgalmasan reklámozta portékáját a Tűzrendészeti Közlöny hasábjain. A II. Világháború után az újjá alakított tűzoltóságnál már sem tiszteknek, sem tiszthelyetteseknek nem volt viselhető sem kard, sem rőzsekés, sem díszbalta.

Balta:

A tűzoltók számára rendszeresített balták a mai napig nagyon hasznos és elengedhetetlen szerszámai az oltást végző tűzoltónak. Természetesen ebből is készült

a tisztek számára díszesebb, viseleti eszközként hordott balta, de készült külön tűzoltó beosztások szerinti nagyon fontos szerszámként használt balta is. ezek voltak a szivattyúsoknak, valamint a mászóknak készített balták.

Tiszti balta:

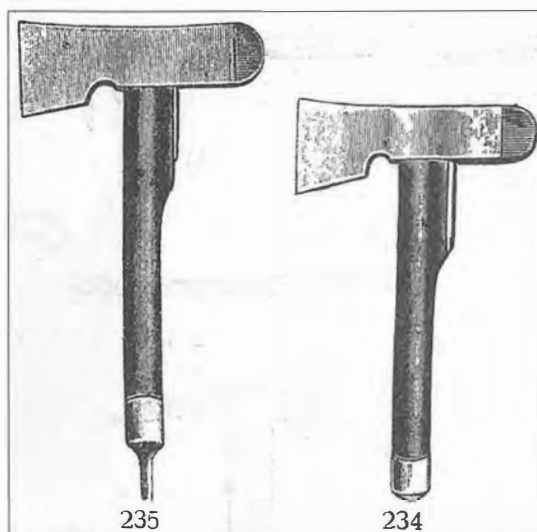
1898-as Egyenruházati Szabályzat 35. §: „a tisztek [...] a zubbony alatt viselendő szíjon egyszerű tiszti baltát hordanak.” 41. §, a tiszti balta: „Sima kis aczélbalta. Elöl lekerekített éllel, hátul hajlított hegyes csúccsal, fekete sima nyéllel és alul fémhüvelyes gombbal. A nyél két oldalán egy-egy fémlemez, felső részén, pedig két aczél gyűrű van a zárkapcsos hordszíjak beakasztására. A balta élét és csúcsát belül gummi-szalaggal összetartott fekete, fényezetett bőrtok védi.”

A szabályzatban leírt tiszti baltákat úgy tűnik megint csak díszelgésre találták ki, hiszen azt adott esetben viselőjének igen körülményesen lehetett csak lecsatolnia. A képen látható József főherceg, a Magyar Tűzoltó Szövetség védnöke és örökös elnökségi tagja parancsnoki egyenruhájához tiszti baltát viselt, még az egyenruházati szabályzat megjelenése előtt.

Szivattyús balta:

42-es §: „elöl sima élű, hátul erős fa fokkal, természetes színű nyéllel, a nyél alján sima aczél gyűrűvel ellátott aczél balta, mely erős fekete bőrtokban lóg. A balta élét gummi-szalaggal megerősített bőrtok védi.”

Ez már a tűzoltó számára használhatóbb eszköz volt az előbbieknél. A balta fokát kemény fadarabbal látták el, hogy a szivattyúkezelő a menetpárok tüskéit ütögetve ne tegye tönkre azokat, hiszen azok rézből készültek és így nagyobb ütést nem viseltek el.

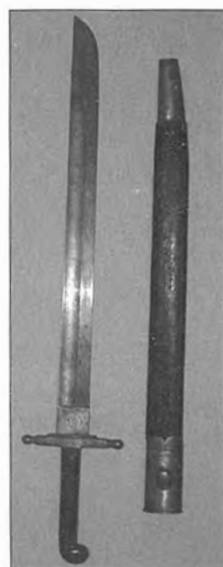
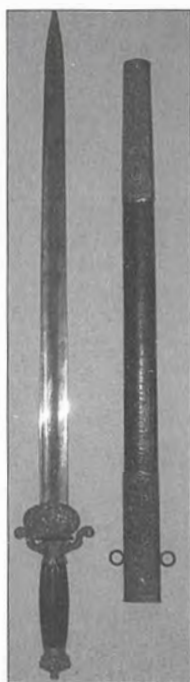
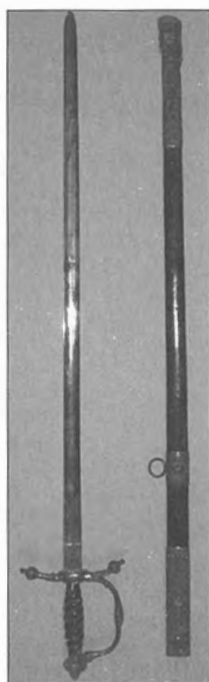
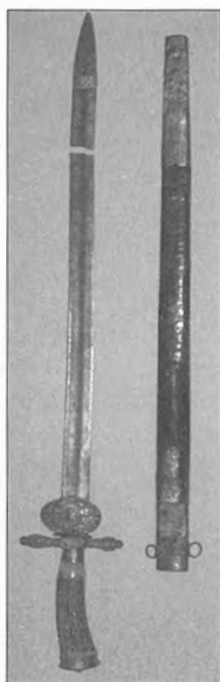
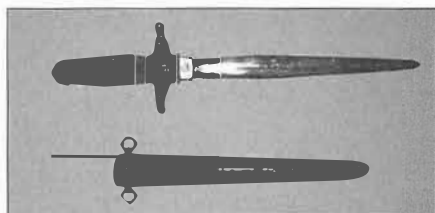
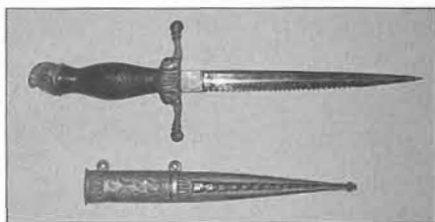
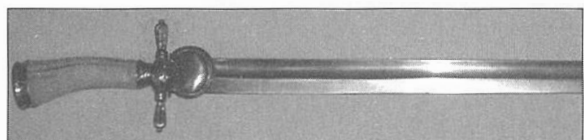
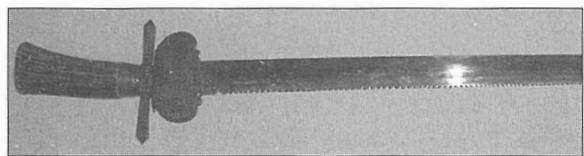
A képen látható szivattyús balták egy-egy típust mutatnak be a Seltenhofer cég katalógusából. Első balta – mely drágább volt – nyelének végén kovácsoltvas csavarhúzó helyezett el, a kisebb javítások, karbantartások elvégzéséhez.

Mászócsákány:

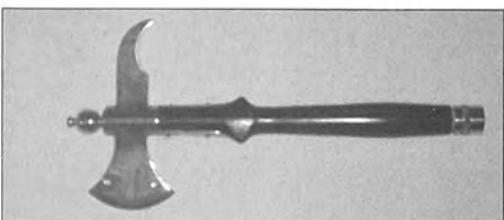
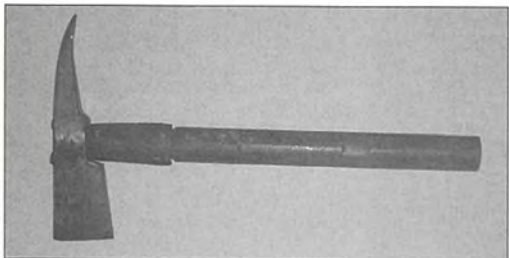
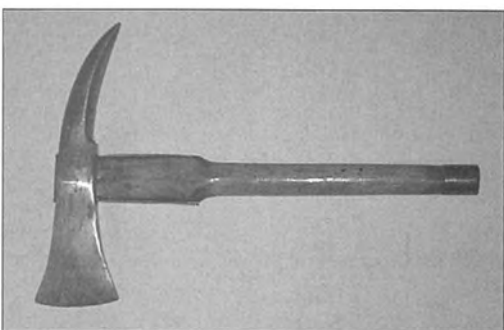
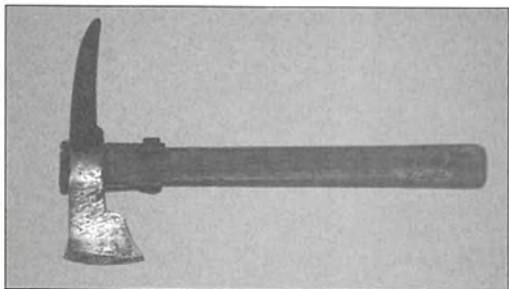
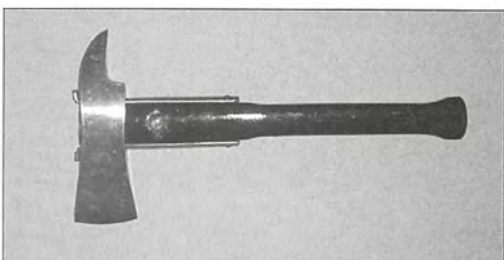
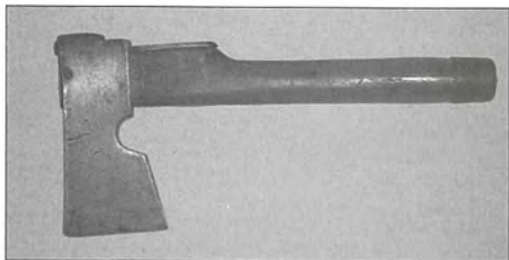
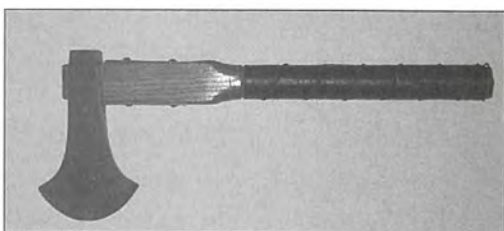
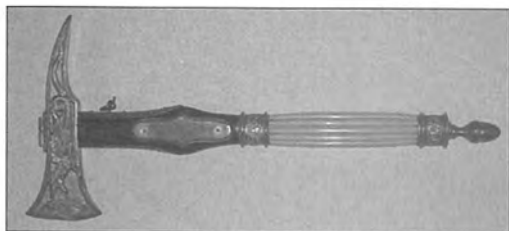
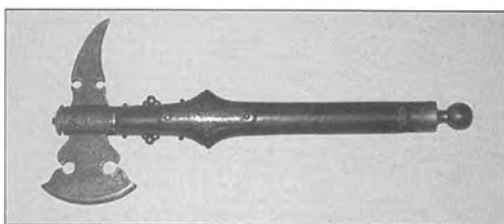
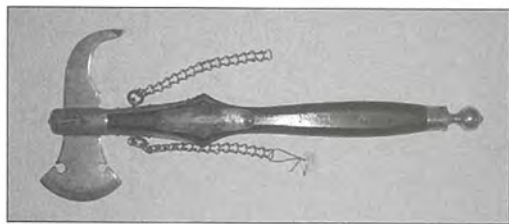
43-as §: „elől sima élő, hátul hajlított, hegyes csúcsu, erős acél balta, természetes színű nyéllel, a nyél alján sima acél gyűrűvel. A balta erős bőrtokban lóg, élét és hegyét gumi-szalaggal megerősített bőrtok védi.”

A képen látható balta már egy kissé erősebb, keményebb munkákhoz alkalmasnak tűnő eszköz, akár ajtót kifeszíteni, de akár még kisebb fémtárgyakat elvágni, eltörni is alkalmas. A bőrtokon elhelyezett kis zsebben volt található a mászók egyik fontos eszköze a mentőszeg, melyet magasból való mentésnél, menekülésnél gerendába ütve a mentőkötél rögzítésére volt alkalmas.

Ez a balta maradt meg napjainkig különböző módosításokkal, modern anyagok felhasználásával továbbra is a tűzoltó „oldalfegyvere”.

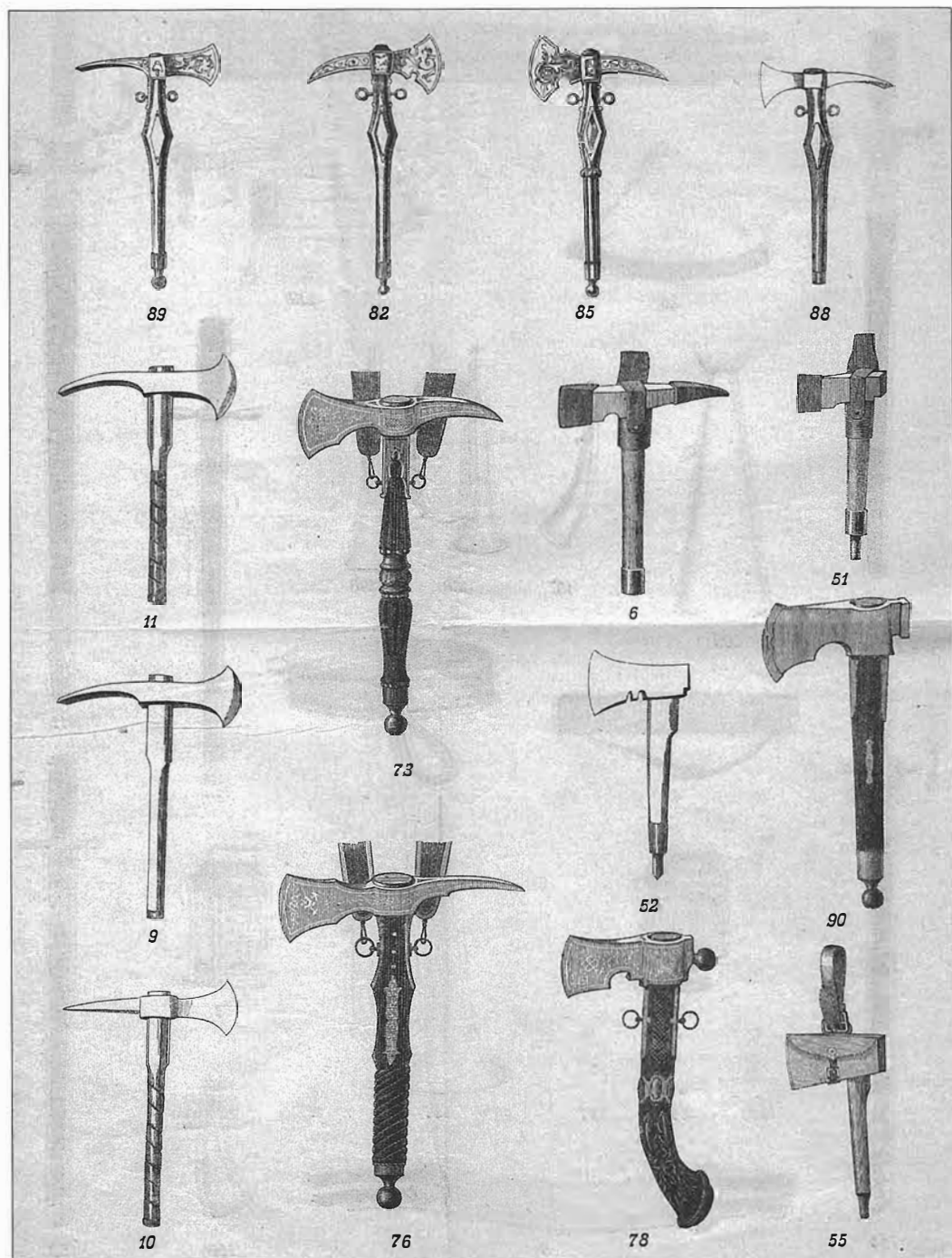

Válogatás a Tűzoltó Múzeum gyűjteményéből

Válogatás a Tűzoltó Múzeum gyűjteményéből

Katalóguslap a korabeli tűzoltóbaltákról

Mászók, mentők és csővezetők felszerelése.

Sz.	Nagy zár. kapocscsal	Központ- ságu zár. kapocscsal	Sz.		
	belső rugókkal				
1.	Magyar általános mászóöv, vörös-fekete kenderfonás . . .	7.—	6.50	20.	Ugyanaz két zárapocscsal 2.25
2.	Mászóöv vörös-fekete gyapotszövés	7.—	6.50	21.	Csőkötél egy zárapocscsal . . . . . 2.—
3.	Ugyanaz vörös-fehér czérna-fonás	7.—	6.10	22.	Ugyanaz két zárapocscsal . . . . . 3.—
4.	Ugyanaz vörös-fekete nyerselyemfonás	7.—	6.50	23.	Ugyanaz zárapocscs és hengerrel 2.50
5.	Ugyanaz vörös fekete, csap-panókapocscsal	7.—	6.50	24.	Mászókötél zárapocscsal 2.50
6.	Magyar általános mászóbalta nehéz	4.50	4.90	25.	Mászókötél magy. ált. . . . . 3.—
7.	Ugyanaz közép	4.25	4.65	26.	Ugyanaz maradella kenderből 3.50
8.	Ugyanaz könnyű	4.—	4.40	27.	Csővezetői keztyűk . . . . . 3.—
9.	Mászóbalta lapos hegygyel	4.50	4.90	28.	Füstszivacs ruganyszalag és szíjjal . . . . . 1.—
10.	Ugyanaz fonott nyéllal, hegyes	4.50	4.90	29.	Szíjcsavar 5 számú 25 ^{mm} /m b. v. a zárapocscs megerősítéséhez, párja . . . . . —.20
11.	Ugyanaz széles, lapos hegygyel	4.50	4.90	30.	Hozzá való hajtókulcs . . . . . —.70
12.	Ugyanaz fény. nyéllal, hegyes	4.50	4.90	31.	Mászólámpa gyertyára 2.20
13.	Ugyanaz kalapáccsal	4.50	4.90	32.	Ugyanaz olajra 2.50
14.	Ugyanaz kéthegyű	4.50	4.90	33.	Ugyanaz rézből, tükröveggel, gyertyára rugókkal s talapzattal 4.50
15.	Mentőszeg bőrtokkal	1.30	1.60	34.	Ugyanaz rézből, tükröveggel, talapzat nélkül 4.50
16.	Füstszivacs bőrtáskában	1.80		35.	Ugyanaz, tükröveggel, gyertyára . . . . . 4.—
17.	Nyakvédbőr ruganyszalaggal	1.—		36.	Ugyanaz, tükröveggel, olajra 3.50
18.	Tömlőtartó	—.	.25	37.	Ugyanaz, tükröveggel, gyertyatok és kihúzó lábbal . . . . . 4.—
19.	Ugyanaz egy zárapocscsal	1.25		38.	Revolverlámpa 3 gyertyahüvelyvel 4.50
				39.	Mászólámpa, angol, finom . . . . . 10.—
				40.	Ugyanaz, Shand Mason szabadalm. . . . . 15.—
				41.	Tartalék rugó a nagy zárapocscshoz . . . . . —.25
				42.	Ugyanaz a kis zárapocscshoz . . . . . —.15

Katalóguslap a felszerelések árlistájával

Peterman József Attila

A NEMZETI SÍRKERT TŰZOLTÓ SÍRJAI

Őszi séta a Kerepesi temetőben

A budapesti Kerepesi temető – a mai hivatalos nevén: Fiumei úti Sírkert – Budapesten a legrégebbi a ma is használatban lévő keresztény sírkertek közül. A temetőt 1885-ben dísztemetővé, később – 1956-ban – Nemzeti Pantheonná nyilvánították. Bár gyakran politikai szertartásoknak, sőt megnyilvánulásoknak is helyet adott, a második világháborúig a főváros és az ország gazdasági, közéleti, tudományos és művészeti kiválóságainak is legkedveltebb temetkezési helye volt.

A dísztemetővé nyilvánítás után megnőtt a Kerepesi temetőben eltemetett jeles személyiségek száma. Ez idő tájt temették ide az első jelentős tűzoltó személyiséget az 1885-ben elhunyt Kempelen Béla Fővárosi Tűzoltó Főparancsnokot, aki egyébként a híres polihisztor Kempelen Farkas dédunokája volt. (A sírban pihen – bár neve nem került fel a síremlékre – Kempelen Győző (1830-1865) író, lapszerkesztő, '48-as honvéd, aki Kempelen Farkasnak szintén dédunokája volt). Ide temették 1891-ben Bokelberger Ernőt, a tűzoltás és mentőügy neves szervezőjét, tornász-tűzoltót, majd a Nemzeti Torna Egylet és a Torna Tanító Képezde első igazgatóját is.

*Kempelen Béla főparancsnok síremléke**Bokelberger Ernő tornász- tűzoltó*

A század forduló és az azt követő évtizedekben a temető 28-as parcellája lett Magyarország egyik legelőkelőbb temetkezési helye. Ezen a részen ma is különlegesen magas az egy parcellára jutó nevezetes sírok száma. Ide temették például Kamermayer Károlyt, az egyesített Budapest első polgármesterét is. Fővárosi szabályozás is született arra vonatkozóan, hogy a dízsorok sírjainak örök időkre és ezen a helyen való megőrzését, valamint gondozásukat a főváros vállalja magára.

E parcellában kapott dízsírhelyet az a két hős tűzoltó is – Herczeg János és Szmilkó József a ferencvárosi tűzország tűzoltói – akik 1902-ben a Concordia Malom tűztengerében haltak hősi halált. A tűzoltók halálát akkor országos figyelem és szolidaritás kísérte. Temetésükön legalább harmincezen vettek részt. Haláluk egyben felhívta a közvélemény figyelmét az ország tűzvédelmi viszonyainak rendezetlenségére. A temetést követően szinte sztrájk hangulat alakult ki a tűzoltók körében, de a sajtóban és a polgári lakosság körében is kormányellenes megnyilvánulások voltak érzékelhetők.

Herczeg János és Szmilkó József hősi halált tűzoltók

Ugyancsak e parcellában kapott dízsírhelyet 1914-ben Horváth II. József székesfővárosi tűzoltóság tűzoltója, aki egy budai lakóház tűzénél halt hősi halált. A tüzet a tűzoltók már csaknem eloltották, amikor a tűz átsapott egy másik villára. A villa emeletén egy anya és csecsemője került életveszélybe. Horváth a lángok közé rohant, a mentőponyvára dobta az anyát és gyermekét. A következő pillanatban a lángoló mennyezet rázuhant-így szólt a korabeli tudósítás.

Horváth II. József tűzoltó

A 28-as parcella 1993-ben ismét a temetői hierarchia csúcsára került – itt temették el – néhány lépésre a hősi halált halt tűzoltóktól Antall Józsefet, a rendszerváltás utáni kormány első miniszterelnökét.

Rohonczy József fővárosi csővezető 1921. november 5-én, a Radetzky laktanya égésénél alatta leszakadó mennyezettel a tűzbe zuhant és elégett, Vincze Gyula fővárosi tűzoltóra 1925. március 11-én egy tetőtűz során a párkányzat rázuhant és azonnal meghalt. Mindketten a székesfőváros tanácsa által adományozott díszsírban lettek eltemetve.

Rohonczy Józseffel a „hőssel és családjával szemben a székesfőváros igazán nemesen róttá le kötelességét. Az özvegynek élethossziglani tartós összegű nyugdíjat szavazott meg, és hogy emlékét is megörökítse, – elrendelte, hogy a székesfővárosi iskolákban minden évben egyszer, Rohonczy József halálának évfordulóján tűzoltói tárgyu előadást tartsanak a tanítók.”

A hősi halált halt tűzoltók síremlékeinek átadására csak 1930. február 12-én került sor, a főváros előjárósága ekkor adta át ünnepélyes keretek között az öt síremléket. Rohonczy József csővezető, Herczeg János, Szmilkó József, Horváth II. József és Vincze Gyula tűzoltók sírja ettől kezdve méltóképpen jelezte az utókor háláját.

A síremlékek mindegyike egy-egy terméskökereten lejtő szerűen nyugvó csiszolt kőlappal van borítva. A fedő kőlapba vésett sírfelirat aranyozott be-

tűi mind az ötnél egyformán, nemes egyszerűséggel a név és tűzoltói rang feltüntetése mellett csupán azt jelezte, hogy „kötelessége teljesítése közben hősi halált halt”. Feltűntették még a haláluk évét, hónapját és napját. A sírkövek egy része bár megkopva, de még léteznek. A nevek nehezen olvashatók, a hősi halál lassan feledésbe merül. Rohonczy József síremlékét azonban nem találjuk.

Vincze Gyula tűzoltó

Dr. Szily József, a Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület főparancsnoka, a Budapesti Tűzoltó Testületek Szövetségének elnöke, tisztiorvos és egészségügyi tanácsos volt. Személyében – ahogyan akkor mondták – Nagy-Magyarország leglelkesebb önkéntes tűzoltója hunyt el.

Janicsek Andor 1912 és 1922 között volt a Fővárosi Tűzoltóság főparancsnoka, 1926-ban hunyt el. Hamvai – jeltelenül – a Rupp család kriptájában lelhetők.

Scserbovszky Szaniszló 1872-ben lépett a Budapesti Önkéntes Testület tagjai sorába, 1885-től 1912-ig a Budapesti Hivatásos Tűzoltók legendás főparancsnoka volt. 1931-ben hunyt el, sírhelye a 46-os parcellában – közvetlenül Kandó Kálmán sírja mellett – található. A síremlék sűrű növényzettel beborítva, méltatlanul elhanyagolt.

Dr. Szily József síremléke

Breuer Szilárd 1922-től 1930-ig a Budapesti Hivatásos Tűzoltók főparancsnoka, hírneves tűzoltó, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség alelnöke, a Budapesti Tűzoltó Szövetség elnöke és kiváló szakíró volt. Síremlékére országos gyűjtést szerveztek, amelyre az ország tűzoltói lelkesen adakoztak. A fél térdre ereszkedett

Breuer Szilárd síremléke egykor és ma

életnagyságú egészalakos tűzoltót ábrázoló bronzszobor valóságos művészi alkotás volt. A szobrot 2007 nyarán a sírkertből ellopták. A csonka síremléken ez olvasható: „Emelte a soha nem múló gyermeki szeretet hálás kegyelettel a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség.”

Bozai István fővárosi tűzoltó 1936-ban egy váci úti gyári tűznél bajtársai mentése közben halt hősi halált. Díszsírhelyet kapott. Síremlékszobra – az őt ábrázoló fémszobrot, hogy végleg el ne tűnjön, leemelték – jelenleg a Tűzoltó Múzeumban található.

Bozai István sírja és mellszobra

Berki József fővárosi tűzoltó, 1937-ban egy nyomda tűznél áldozta életét. Szintén díszsírhelyet kapott.

Berki József hősi halált halt tűzoltó nyughelye

Teasdale Ottó tűzoltó vezérőrnagy, a Fővárosi Tűzoltóság főparancsnoka volt. Nyughelyét belepte a gaz, ám korhadt fejfája még megtalálható. 1949-ben hunyt el. Parancsnoki, főparancsnoki tevékenységét különösen nehéz történelmi időszakban látta el. Személye méltatlanul a feledésbe merült.

Nem messze a sírtól található nagyapjának – John Teasdale angol hajóskapitány – obeliszk síremléke, aki pedig Clark Ádám közeli munkatársaként a Lánchíd építésében vett részt.

Teasdale Ottó tűzoltó vezérőrnagy, főparancsnok fejfája

Dízsírhelyet kapott a fővárostól 1950-ben Bokodi József, állami tűzoltó őrmester, aki egy textilgyári tűznél szerzett súlyos égési sérüléseiben halt meg.

Bokodi József tűzoltó őrmester síremléke

Ugyanitt nyugszik Hidas Gyula tűzoltó főtörzsőrmester, Éliás Rezső törzsőrmester, életüket 1956. november 7-én a Budapesti Tűzoltó Osztályparancsnokságot megszálló szovjet csapatok sorozat lövésekkel oltották ki. Virág István őrmestert ugyanezen a napon a Nemzeti Színházban lőtték agyon. Valamennyiüket hősi halottnak nyilvánították.

*Hidas Gyula főtörzsőrmester, Éliás Rezső törzsőrmester, Virág István őrmester
1956. november 7-én haltak mártírhalt*

Végezetül a virtuális séta utolsó állomása a sírkert 11-es parcellája, ahol egy családi sírboltban ifjú Köhler István gépészmérnök, a „Köhler” tűzvédelmi eszközök patinás híru gyártója nyugszik. A család a XIX. század második felétől gyártotta, és forgalmazta a különböző tűzvédelmi felszereléseket. A sírbolt ily módon a magyar ipartörténet és a hazai tűzoltóeszköz gyártás megbecsült emléke. A Köhler gyár 1949-ben az államosítással megszűnt.

A Köhler család síremléke

A Fiumei úti sírkertben tizennyolc ismert tűzoltó-síremlék található. Többségük állapota elhanyagolt, a sírok gondozása nem megoldott. Az 1990-es évek közepéig a Fővárosi Tűzoltóparancsnokság hagyományőrző fiatal dolgozói, majd Titkársága gondozta a tűzoltó sírokat, illetve helyel-közzel gondoskodott az álmegővásukről.

A Józsefvárosi Tűzörség a legutóbbi időkig még ápolta az 1956-ban elhunyt bajtársaik sírjait.

Ám a séta végkövetkeztetése mégis az, hogy tűzoltó történelmünk jeles személyiségeinek, hősi halottjainak emlékét egyre inkább elhalványítja a felejtés, a sírokat elborítja a borostyán.

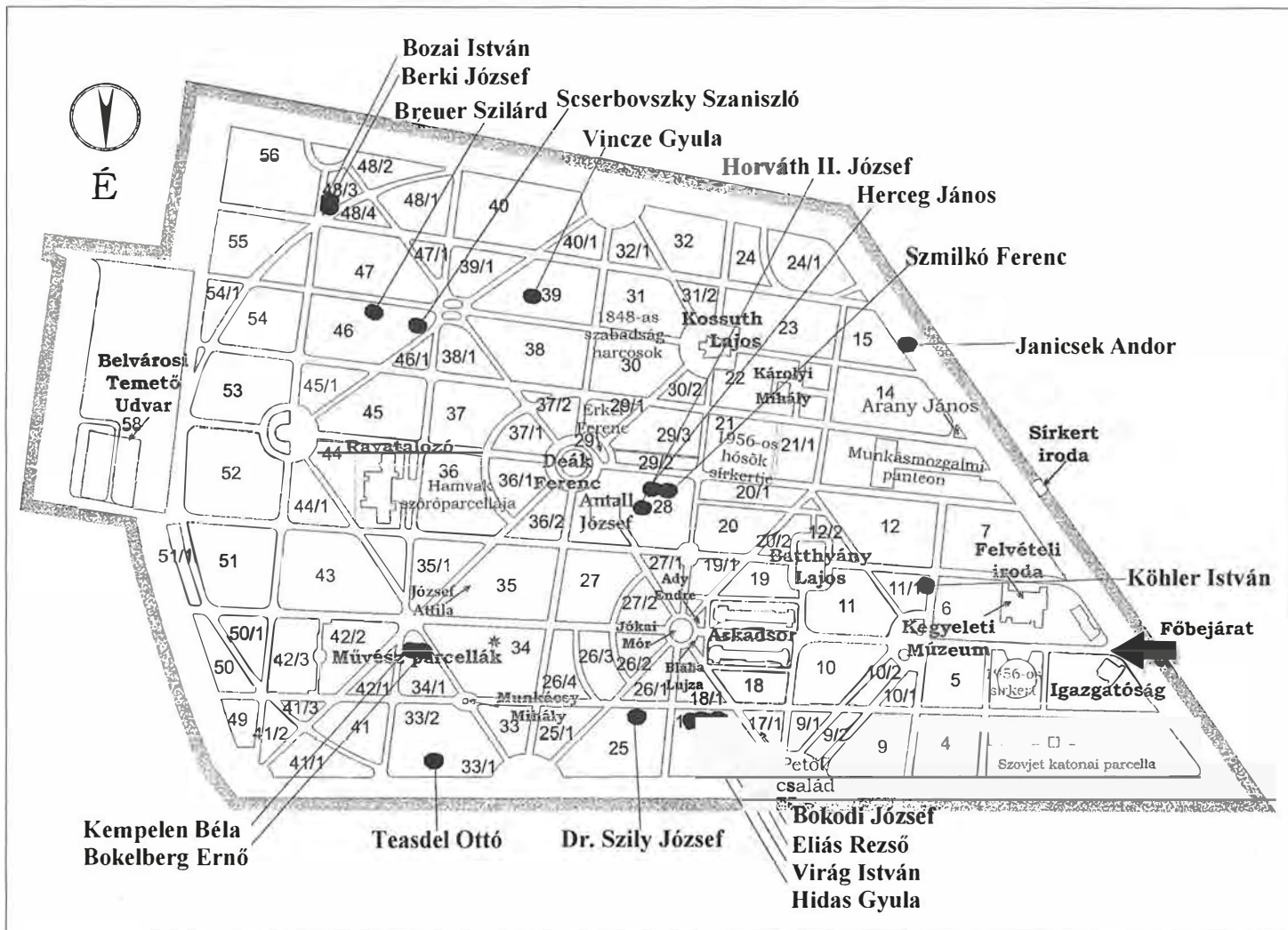
A síremlékek eltűnnek, megsemmisülnek, és ha már végképp elvesznek az emlékezetünkben is, meghalnak szellemiségükben is, joggal következik be a sírok felszámolása.

Hiába a fogadalom – „...emlékedet mindig, állandóan ápolni fogjuk, neved azok közé lesz iktatva, kik mint hősök a vészhelyen hősi halált szenvedtek. Elbocsátunk utolsó utadra, betöltöd tiszteted.” – ha a kortársakhoz intézett búcsúszavak és a néma síremlékek üzenete az élőket nem szólítja meg.

A Fiumei úti sírkert ismert tűzoltó sírjai

Kempelen Béla tűzoltó főparancsnok.	† 1885.VII.5.	34/1-1-5
Bokelberger Ernő tornász-tűzoltó, Nemzeti Torna Képezde első igazgatója	† 1891.	34/1-2-5
Scserbovszky Szaniszló tűzoltó főparancsnok	† 1931. I. 20.	46-1-8
Szily József önkéntes tűzoltó főparancsnok	† 1922.III.31.	25-1-10
Janicsek Andor tűzoltó főparancsnok	† 1926.III.4.	jobb kr. sor 149 sb.
Breuer Szilárd tűzoltó főparancsnok	† 1931.	46-1-106
Teasdale Ottó tűzoltó vezérőrnagy, főparancsnok	† 1949. V. 17.	33/4-9-3
Szmlkó József ferencvárosi tűzoltó	† 1902. I. 24.	28-6-12
Herczeg János ferencvárosi tűzoltó	† 1902. I. 24.	28-6-13
Horváth József tűzoltó	† 1914. I. 7.	28-10-15
Rohonczy József tűzoltó csővezető	† 1921.XI.5.	25-8-28
Vincze Gyula tűzoltó	† 1925. III. 11.	39-7-24
Bozai István tűzoltó	† 1936. XI. 23.	48/3-3-11
Berki József tűzoltó	† 1937. VI. 2.	48/3-3-13
Bokodi József tűzoltó őrmester	† 1950.IV.30.	7/3-1-40
Éliás Rezső tűzoltó törzsőrmester	† 1956. XI. 7.	17/3-1-41
Virág István tűzoltó őrmester	† 1956. XI. 7.	17/3-1-38
Hidas Gyula tűzoltó főtörzsőrmester	† 1956.XI. 7.	17/3-1-39
Köhler István gépészmérnök, tűzoltó eszközgyártó	† 1972. IX.	22.f5 11-1-46

TŰZTÁMADÁSBAN VALÓ RENDTARTÁS

Közreadja: Dr. Hadnagy Imre József

A Tűzoltó Múzeum könyvtára sok-sok kincset őrizhet, ennek egyik bizonyítéka – valamelyik magyarországi település – nem rég előkerült kézzel írott tűzszabály-rendelete. A Tűztámadásban való Rend tartás” a keletkezés szerint 1738. április 26-án „született”.

A néhány oldalas – 16 pontba foglalt - írás településhez kötése az árulkodó jelek kis száma miatt nehéz. A szépen író, és fogalmazó szerző sem a saját, sem a település nevét nem rögzítette, a belső és külső város, a település egy részének Szigethként¹ való megnevezése, tornyok, sőt a Parochialis Ecclesiánál (lelkési hivatalnál) lévő torony említése, a belső városi kapuk – lehet, hogy a belső várost övező városfal kapuinak – létezése, Schmidt Kolompár József helyi lakos megnevezése lehetnek az azonosítás támpontjai.

A rendtartást valószínű, hogy a település írástudói közül valaki – pap, íródeák, ügyvéd, vagy jurátus – rögzítette. Az írás különlegessége a szép magyar nyelvi kifejezések használata, ez azért is érdekes, mert a nyelvújítást megelőzően született irományról van szó, amely akkor „látta meg a napvilágot”, amikor még a latin volt hazánkban a hivatalos nyelv.

A szövegben latin szavak és kifejezések is előfordulnak, egyesek magyar megfelelőjének a megtalálása, másoknak az elolvasása nem sikerült, ám ennek ellenére a rendtartás teljes egészében értelmezhető, a leírtak a település elöljáróságának elképzelését kristálytisztán tükrözik. A korabeli betűvetést – a kézzel írt betűk formáját – nem ismerő is képes élvezettel olvasni.

A szöveg a latin, és a német helyesírás néhány szabályát is követi, ez érthető, mert ekkor a magyar nyelvnek hivatalosan elfogadott szabályrendszere nem létezett. Példaként a német nyelvet követi a főnevek írásában (nagy kezdőbetű) – ám nem következetesen, az ige-kötők használatában. Vagy a latin nyelv szabályát követi az *is* szó használatában, ugyanis a megelőző szóval egybeírja, ám a latin ezt főképpen az *és* használatakor alkalmazza.

A latin szavak, és kifejezések használata arra utal, hogy adott esetben a megfelelő magyar kifejezés nem ismert, vagy a szerző a hivatalos nyelv kifejezéséhez ragaszkodik.

A szerző számára más szempontból is érdekes olvasmány volt ez a szabályrendelet. Az 1800-as évek második felében született déd-, és nagyszülei beszédének sok-sok elemével találkozott, sőt a nagykunsági í-zű nyelvjárás több szavát, kifejezését véli megjelenni az irományban.

1 A közreadó szülőfaluja határának egy részét ugyancsak Szigetnek nevezik. Ez azért érdekes, mert a Tiszától mintegy 15 km távolságra lévő település határában ma nincs olyan vizes terület, amelyből kiemelkedve egy határ-részt szigetnek kellene nevezni. Ám a Tisza szabályozása előtt a település egész területe az árterülethez tartozó lápos-mocsaras vidék volt, és akkor valóban a falu határának egy részét szigetnek nevezhették. Ebből eredően csak a Tisza mellett sok település részét is nevezhetik szigetnek, holott manapság ennek földrajzi okai nem léteznek.

A tűzrendészet története oldaláról vizsgálva is értékes írásmű, mert a leírtak bizonyítják, hogy a tüzek elleni fellépés igen fontos közösségi feladatát tükrözi a rendelet.

A tűz korai **felderítésére** járőröket, toronyfigyelőket alkalmaznak. A **tűzi láрма** dobbal, trombitával történik, a harangokat félre verik, a toronyban a piros zászlót (éjjel a lámpát) a tűz irányába kiteszik, a városkapunál álló hajdúk mozsárágyúkkal lőnek. Az emberek a fertály-mesetekhez (faluk, vagy városrészért felelős emberekhez) mennek eligazításra, majd a tűz helyszínére sietnek. A lajtákat lovakkal, vagy ökrökkel vontatják a tűzhez, az emberek tűzoltószereket – bőrvédreket, fejszéket, stb. visznek magukkal. A **tűz megfékezésére**: az égő házat, a közvetlen mellette levőket vízzel oltják, a harmadik, negyedik ház tetejét levonják, az ácsok kőművesek, a mesteremberek, inasok és segédek, fecskendőket kezelők, kapások, kéményseprők feladatai rögzítve vannak. A **tűzoltószerek** tartására, beszerzésére, javítására rendelkezések kerültek megfogalmazásra. Az **elismerés és büntetési szankciók** rögzítve vannak. A városi előjárásnak is a tűz helyszínére kell menni és ott szorgalmaszkodni, az embereket kell irányítaniuk.

Nézzük miként szólnak a regulák.

Korabeli írással.

Kissé magyarátván.

Elsőként (a felsorolás az eredeti szövegben latinul)

'A midőn az Tűz állapottyában Isten látogatása Városunkat akár belső vagy külső Városunkban illetné, az eránt, ha északi üdöben támadna, vagy magát ki adná, az órát kiáltó Vigyázókk meg hagyattassék, hogy a kik Vigyázók vannak az Külső Városon, ott kinn, az ittben valók pediglen ittben Tüzet kiáltassanak, és az utszákon föl 's alá járván lármát csinállyanak. A ki pedig belső Városig vigyázó, az mennyen az Harangozóhoz, eö neki az Tüzet megjelentvén, Tornyossokk is tüstint az Tűz eránt hírt adgyon.

Amikor tűz állapotban Isten látogatja városunkat, akár belső, vagy külső városunkban illetné, az iránt, ha éjszakai időben támadna, vagy magát kiadná fellobbannának a lángok, az órát kiáltó vigyázóknak meghagyattassék, hogy akik vigyázók vannak a külső városon ott kinn, az ittben valók pediglen ittben tüzet kiáltassanak, és az utcákon fel s alá járván lármát csináljanak. Aki pedig belső városig vigyázó, az menjen a harangozóhoz, ő neki a tüzet megjelentvén, a toronyosoknak is tüstént a tűz iránt hírt adjon.

Másodikként

A mi az Harangozónak dolgát illeti az primapaliter abbul álló lészen, fog az Város Tornyában nagy Lámpát tartatatni,

Ami az harangozónak dolgát illeti: az elsőként abból álló lészen, fog a város tornyába nagy lámpát tartani valamely felé

valamely felé északának idén az Tűz támad, azon félre fogja kitenni az Lámpást égő Gyertyával. Ha pedig Nappal támadna az Tűz ugyan az Toronyban vörös Zászló tétettetik ki, a kire minden lakos vigyázzon.

Harmadikként

Az Tornynosok fogják azt observálni, ám-
bár, az **Szigetben** támadgyon is az Tűz az Piarcz felé lármázzanak az réz dobbal, és Trombitákkal. Ha pedig az Belső Városban támadna elsőben bent, az után kint üssék az Dobot, és fújják az Trombitát.

Negyedikként

És jóllehet az öreg Toronyban vannak Harangok, melyekkel az Lárma fog tétetni. Mindazonáltal hogy annyival is az Városi Lakosok magokat regulál hassák, azon harangokon kívül az **Parochialis Ecclesiánál lévő Toronyban** fog egy harang lenni, a midőn ez akár meg vonyattatik, vagy pedig félre verettetik az Tűznek jele lészen, ezen harangnak kötele szintén le fog az karon által az Templom ajtajáig belől szolgálni. Így ez elsőben lármájul vonyattatik meg, az után pedig a többi Harangok is szüntelen, mégghen Isten eö Szent Feölséghe az Tűzet az nem csendesíti, fognak félre veretni.

Ötödikként

Hogy az Lárma annyival is nagyobb legyen, és az Lakosok Szörnyebben akkor íbredgyenek, vagy pedig tudgyák, hogy Tűz támadott, fog lenni az **belső Városi Kapuknál** három mosár, azok mindenik Kapunál töltve

– éjszakának idején – a tűz támad, azon félre fogja kitenni a lámpást égő gyertyával. Ha nappal támadna a tűz ugyanaz toronyban vörös zászló tétettetik ki, akire minden lakos vigyázzon (figyeljen fel).

A tornynosok fogják azt figyelni, ám-
bár a Szigetben támadjon is a tűz a piac felé lármázzanak a rézdobbal, és trombitákkal. Ha pedig a belső városban támad elsőben bent, azután kint üssék a dobot, és fújják a trombitát.

És jóllehet, hogy az öreg toronyban vannak harangok, melyekkel a lárma fog tétetni. Mindazonáltal hogy a városi lakosok magukat a szabályokhoz tartsák, ezen harangokon kívül a lelkészi hivatalnál lévő toronyban is van egy harang, amidőn akár ez megvonattatik, vagy pedig félre verettetik az a tűznek jele lészen, ezen harangnak kötele a karzaton keresztül belül a templom ajtajáig belül fog érni. Így a lárma jeleként elsőként vonatztatik meg, azután pedig a többi harangok is szüntelen jeleznek, mígnem Isten Ő Szent Felsége a tüzet nem csendesíti, félreveretnek.

Hogy a lárma annyival is nagyobb legyen, és a lakosok akkor szörnyebben ébredjenek, vagy pedig tudják, hogy tűz támadott, fog lenni a belső városi kapuknál három mozsár(ágyú), azok minde-

konservál tatni foghnak, mihelyt csak az tűz eránt legkevesebb lárma lenne, mindenik kapunál az kapun álló Haiduk, azokat kisütvén, ez által is az Lakosoknak Lárma, és hír adata-tik, hogy az Városon Tűz vagyon.

Hatodikként

Magistratualiter az bőr Vödörök, Föcsken-dők, és Laitorják eránt, hogy minden háznál mind külső, mind pedig belső Városban Boldognál és Szegénynél mind ezek legyenek, és holnaponként investigáltassanak, s revideáltassanak harminc kétf forint büntetés alatt lett deter mináció, ha azért Isten, eő Szent Fölsége Városunkat továbbis Tűzzel látogattya, minden Gazda, és Lakos az maga Házára Laitorját elsőben is föl alicsa, és álitassa, vízről is a mennyiben lehet Provisiot tégyen, meg tudván hol, és melyik utcában adta ki magát az Tűz, az Vödörrel a Lakós, vagy mennyen, vagy pedig az Fertály Mesternek rendelése szerint külgye emberit ugyan a vighre – Minden Lakós meg értvén az Tűz Lármát, magha Fertály Mesterinek háza előtt meg jelennek.

Hetedikként

Vannak Tűz ellen víz hordó Laitok Szeke-reen, azok naponként foghnak Fertály Mes-terek által tizen kétf forint büntetés alatt vizitáltatni, azon Laitok lesznek teli vízzel, valaki az Lakósok közül, első azon helyre, és házhoz Lovain, vagy ökrein viszi, azon Laitot vízzel teli, az elsőnek adattatik kétf forint, másika-nak egy Tallér, harmadikának egy forint, ne-gyedikének fél tallér, a többi pedig valaki az Laitot teli vízzel viszi eőt eőt garast.

nik kapunál megtöltve őriztetni fognak, mihelyt a tűz iránt legkevesebb lárma lenne, mindenik kapunál a kapun álló hajdúk, azokat kisütvén, az által is a lakosoknak lárma és hír adattatik, hogy a városon tűz vagyon.

Az előjáróság rendelete szerint a bőrvödörök, fecskendők, és létrák minden háznál – mind a külső, mind a belső városban, boldognál (gazdagnál) és szegénynél – legyenek, és havonta ellenőriztessenek és használhatóságukról meggyőződjenek – harminc két forint büntetés terhe alatt lett meghatározva. Ha azért Isten, Ő Szent Fölsége városunkat továbbra is tűzzel látogatja, minden gazda és lakos a maga házában létrával rendelkezzen, és vízről gondoskodjon, és ha megtudván melyik utcában adta ki magát a tűz, a vödörrel a lakos, vagy menjen, vagy pedig a fertálmester rendelkezése szerint küldje embereit ugyanaz végre. Minden lakos megértve a tűz lármát, maga fertálmesterinek háza előtt meg jelenjen.

Vannak – tűz ellen – vízhordó lajtok szekereken, azokat naponként fogják a fertálmesterek – tizenkét forint büntetés alatt – megsemlélni. Azon lajtok lesznek teli vízzel, valaki a lakosok közül – az első – azon helyre és házhoz – lovaival, vagy ökreivel viszi, azon lajtot vízzel teli, az elsőnek adattatik két forint, a másikanak egy tallér, a harmadikának egy forint, negyedikének fél tallér, a többi, pedig valaki a lajtot teli vízzel viszi öt-öt garast kap.

Nyolcadikként

Azt is a Tűznek el fogására, és meg csendesítésére méltó observálni, hogy a melly Háztúl a Tűz ki adgya magát azt vízzel az Lakosok öntözzék úgy az mellette lévő felső és alsó Házakat is, a szél pedig akár merre adgya magát mind föl szélről, mind al szélről, harmadik és negyedik Ház födele vonyattassék, és az Lakosok azon Házakat, a kiket le vontak, az Lakosok őrizték és Vízzel szüntelen öntözzék, azon Házakhoz pedig az Átsok, Kőművesek magukat föl osszák. Ha Isten eő Szent Felsege azon házok között a Tűzet meg csendesíti egy cassa? cittis? is lészen azon Házokra a **pportime Pendigma reflexio** leött inkább in drabus Fertilitatibus az háza födele fog neki bonificáltatn.

Kilencedikként

Hogy az egyéb Városi Lakosok tudgyák magukat mihez tartani, harminc kétt forint büntetés alatt minden Lakos az ki egészséges és ide haza vagyon, maga Fertály Mestere háza eleiben, mint fölleb említve vagyon, mennyen. Ott meg tudván melly felé a Tűz, két Tizedet az Fertály Mester vigyen, harmadik pedig az Fertálynál maradjon, és akár melly veszedelem légyen az egy Tized az Fertálytul el ne mennyen. Hanem ott minden jó vigyázzását tégyen (értéket őrizzen).

Tizedikként

Valakik az Fertálybul az Tűz oltalmára, és elcsendesítésére megyen, minden Háznál lészen bőr vödör, mi helyt meg érte az Tűz Lármát Fertály Mestereihez azzal mennyen, 'S onnénd az Vödöröket teli vízzel vigyék, azon kívül az Átsok fejszékkal lévén az Fer-

Azt is a tűznek elfogására, és megcsendesítésére méltó betartani, hogy amely háztól a tűz az a lakosok vízzel öntözzék, úgy a mellette levő felső és alsó házakat is. A szél, pedig akármerre adja magát, mind felsőszélről, mind alsó szélről, a harmadik és negyedik ház fedele levonassék, a lakosok azokat a házakat, akiket levontak, a lakosok őrizték, és vízzel szüntelen öntözzék, azon házakhoz az ácsok és kőművesek magukat fölösszák. Ha Isten Ő Szent Felsege a házak között a tüzet megcsendesíti, egy gyors megoldás lészen azon házakra, a kényszerűen lebontott részeket helyreállítják, a ház fedeléért, pedig kártalanítás jár.

Hogy az egyéb városi lakosok tudják magukat mihez tartani – harminckét forint büntetés alatt, mindenki, aki egészséges és idehaza vagyon, maga fertálymestere háza eleiben, mint feljebb említve vagyon, menjen. Ott megtudja melly felé a tűz, két tizedet a fertálymester vigyen, a harmadik pedig a fertálynál maradjon, és akármilyen veszedelem légyen ez az egy tized a fertálytól el ne menjen, hanem ott minden jó vigyázását tegye.

Valakik a fertályból a tűz oltására és elcsendesítésére megyen (vannak kijelölve), minden háznál lészen bőrvödör, mi helyt megérte a tűz lármát fertálymesterhez azzal menjen. Onnan a vödöröket teli vízzel vigyék, azon kívül az ácsok fej-

tály mesterek fejszéssel is rendeljék az Lakosokat.

Tizenegyedikként

Vannak mind külső, mind belső Városban az közönséges utcákon kint kutak. Azonban szemléltetik az, hogy némelyikinek se jóra való kútt kávája sincsen, se pedig azok Vödörből, és Lánczokból poideálva? nem lévén, mind azon kutakon lévő kutt kávákat meg fogh-nak egy formum Cassa? csináltatni, azokhoz láncok és vödörök is az szerint egy communi cassa? szeresztetni. A mellet valamennyi kutak vannak kint az utcákon azok mellé egy jó Tölfa? (tölgyfa?) Kád s vass abroncsokkal fog csináltatni.

Tizenkettedikként

Az Kémény Tisztítók, és mi saját maga a Mester legényeivel együtt valamely helyen az Tűz támad tartoznak jelen lenni harminc két forint büntettség alatt, és magukat szorgalmatosan viselvén kinek kinek lészen egy forintja, hasonlót értvén az Átsok és keőművesek eránt is.

Tizenharmadikként

Lészen két réz föcskendő, azokk egyike fog állani az belső Városban, az másika pedig az Piarczon. Ezekk Suspertióját Prothocolláris szerint is Schmidt Kolompár József magára véve, arra is kötelezte magát, hogy az Tűz támadás alkalmatosságával maga legényével együtt fogja az Föcskendezést dirigálni lévén azon Föcskendők olyan súlya és nehézséghe, hogy gyalogos emberek el nem vihetik arra való Tűzre az ide való Lakosok leg inkább kikk

széssel lévén a fertálmesterek fejszéssel is rendeljék a lakosokat (a tűzhöz).

Vannak mind a külső, mind a belső városban a közönséges utcákon kint kutak. Azonban szemléltetik az, hogy némelyiknek se jóra való kútkávája, se pedig azok vödörből, és láncokból ellátva nem lévén, mind azon kutakon lévő kútkávákat meg fognak egyformán csináltatni, azokhoz láncok és vödörök az szerint szeresztetni. Az mellett valamennyi kutak vannak kint az utcákon azok mellé egy jó tölgyfa kád vas abroncsokkal fog csináltatni.

A kéménytisztítók, és mi saját maga a mester legényeivel együtt valamely helyen a tűz támad tartoznak jelen lenni – harminc két forint büntetés alatt, és magukat szorgalmatosan viselvén kinek-kinek lészen egy forintja, hasonlót értvén az ácsok és kőművesek iránt is.

Lészen két rézfecskendő, azok egyike fog állani a belső városban, a másika pedig a piacon. Ezeknek az egyezés szerint a működtetését Schmidt Kolompár József magára véve, arra is kötelezte magát, hogy tűz támadás alkalmatosságával maga legényével együtt fogja a fecskendezést dirigálni, lévén azon fecskendőknek olyan súlya és nehézsége, hogy gyalogos emberek el nem vihetik arra va-

lovak vannak köteleztetnek azon Föcskendőket oda vinni a hol az Tűz lészen, a kiért kinek, kinek egy Föcskendő elvitelítül lészen fizetése két forintja is, in gt No2.

Tizennegyediként

Mint hogy az Föcskendőkhöz szükségesek lesznek (kellenek) emberek is, hogy aként abbanis az Kolompár meg ne fogyatkozzék, tartoznak az kapások közül mindenékéhez tizen két jó erős legény, sőt az bor vonyok is mellettek legyenek, lészen pedig fáradságokért kinek, kinek huszon előtt Pínze in gt 25 rf. ebben kapások engedetlennek lévén indifferimination négy forint in gt 25 rf. desummáltni, á ki hasonló képpen ad formum meg ne vessítés fog applicáltatni.

Tizenötödikként

Az most fel tett benetumban az kapások köteleztettek ugyan az föcskeendők mellett való szükséges dolgokra, mindazon által azokon kívül minden Mester Legények és Inasok sőt egyéb ide való Lakosok is a mennyiben az szükség fogja kívánni oda concurrálni tartozik ellenkező tapasztaltatván justa Magisztratus Dispositionen fogja érdemes büntetést venni.

Tizenhatodikként

Nemes Város Bírāja és Tanács béli Uraiemek valamely fele vagy az Tűz támadása, oda tartoznak menni, hogy pedig az Lakosoknak, és segítségre menőknek legyenek elő járói, azoktól függni, és rendelések szerint az Lakosok el járni, ha valaki az jó Dispositiokk ellene állói volnának azok ki ki magán magán com-

ló tűzre az ide való lakosok, leginkább kiknek lovak vannak köteleztetnek azon fecskendőket oda vinni ahol tűz lészen, akiért kinek-kinek egy fecskendő elvitelétől lészen fizetése két forint is.

Minthogy a fecskendőkhöz szükségesek lesznek emberek is, hogy akként abban is Kolompár meg ne fogyatkozzék, tartoznak a kapások közül mindenékéhez tizenkét jó erős legény(t kijelölni), sőt a bőrvonók is mellettük legyenek, lészen pedig fáradságukért kinek-kinek huszonöt pénze. Ebben a kapások engedetlennek lévén megkülönböztetés nélkül négy forintot megfizetni, aki hasonló képpen – a forma szerint – megnevezésre kerül fizetni fog.

A most feltett bekezdésben a kapások köteleztettek ugyan a fecskendők mellett való szükséges dolgokra, mindazonáltal azokon kívül minden mesterlegény, és inas sőt egyéb idevaló lakos is amennyiben a szükség fogja kívánni odasietni tartozik, ellenkező tapasztaltatván az előjáróság rendelete szerint fogja érdemes büntetését venni.

Nemes város bírāja és tanácsbeli urak valamely felé vagy az tűz támadása, oda tartoznak menni, hogy pedig a lakosoknak és segítségre menőknek előjárói legyenek előjárói, azoktól függeni, és rendelkezéseik szerint a lakosok eljárni, ha valakik a jó rendelkezéseiknek ellen

perta az rei veritate harminz kétt forint büntet irremissibiliter fognak ki állani, melly büntetis kitt adgyon Isten soha se legyen fogh az Tűz ellen való szükséges Instrumentumokk meg szerzésére aplicáltatni. Aetum in Ferratis (?) Consulto Rinsy? (?)

állói volnának, azok ki-ki magán viselve az ügyek igazságát – harminckét forint büntetést – elengedhetetlenül – fog fizetni, mely büntetést – kit adjon az Isten soha se legyen – a tűz ellen való szükséges eszközöknek megszerzésére fogjuk fordítani.

1738. április 26. napja.

Vargáné Galambos Éva

VAN EGY FILMKLUB ...

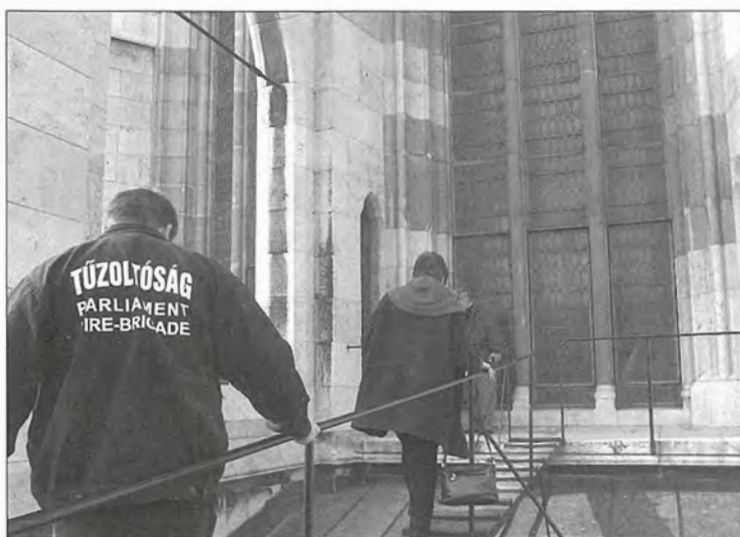
Előzetes kalkuláció – ha őszinte akarok lenni – tippelés alapján rendezzük be a termet, vagyis annyi széket hordunk be a múzeum és a X. kerületi tűzország közös „Nagytermébe”, a vetítés helyszínére, ahány látogatóra számítunk az aktuális eseményen. Van, hogy alaposan melléfogunk, mert arra szavazunk, hogy a mentőkutyás női tűzoltó hatalmas tömeget vonz, de feltételezésünk szerint a tűzoltózenekar is érmes helyen végez a látogatók létszámát illetően. Ehhez képest alig fértünk be a terembe, amikor az alapfokúak kiképzője tartott előadást, de hasonlóan nagy tömeg gyűlt össze Szócs István előadásán vagy az önkéntes tűzoltókról szóló programon. Lehetetlen felidézni, hogy több mint öt év filmklubi terméséből melyik vonzotta a legnagyobb létszámot, de nincs is és nem is létezhet kimutatás arról, melyikek mondhatók a legsikeresebbeknek. Van állandó törzsközönségünk - civilek és hivatásos tűzoltók -, és vannak, akik alkalmilag, érdeklődési körük szerint látogatják a klubot. Büszkéek vagyunk rá, hogy minden (!) alkalommal sikerült megnyerni a bemutatandó esemény leghitelesebbnek tűnő előadóját, hogy szakértő szavakkal kommentálja a vetített képeket. Igen hálásak is vagyunk nekik, hiszen mindenfajta túlzás nélkül állíthatom, hogy mindegyikük első szóra vállalta a munkaidőn túl nyúló szereplést. Sokan saját anyaggal is segítségünkre voltak, ha a múzeum archív filmanyaga csekélynek bizonyult valamely káreset vagy másfajta esemény pontos ábrázolására, bemutatására. Bátran állítom, hogy a havi rendszerességgel jelentkező programon rengeteg érdekes embert, eseményt, káresetet ismerhettünk meg, számtalan megható, érdekes, különleges vagy izgalmas pillanatnak lehattunk szem-és fültanúi. Persze volt, hogy kacagásban tört ki a terem hallgatósága egy-egy sziporkázó előadó hallatán. Itt voltak a tűzoltó szakma nagy öregjei Totzl Károly, Duray Ferenc, Bérteczky József, akiknek fiatalok és idősebbek is őszinte áhítattal hallgatták szavait. Megemlékeztünk a műegyetemi tűzben elhunyt tűzoltókról, és eljöttek a Flórián tűzoltó zenekar tagjai, hogy elénekeljék az emlékükre szerzett gyönyörű dalt. Parancsnokok, tűzoltás vezetőik, számtalan szakember adta tudása javát, hogy a képek igazi tartalmat nyerjenek. Nagyon sok segítséget kaptam civilektől, hivatásos tűzoltóktól, biztatást a közönségtől. Szeretnénk, ha továbbra is megtisztelnének figyelmükkel, érdeklődésükkel! Fogadjanak egy csokorra valót a filmklub „utózóngéiból”!

A Parlamenti Tűzoltóság a filmklubban – évkönyv

A filmklub programja ezúttal az ország kétségkívül legszebb építményéről, a Steindl Imre (1839-1902) tervezte Parlament tűzvédelméről szólt. Ha valaki elővenné az előzetesen megjelentetett beharangozót, illetve jelen volt az eseményen, bátran állíthatja, hogy a Parlamenti Tűzoltóság parancsnoka, Bagó Lajos százados úr nyilván nemcsak tűzoltási szakembernek kiváló, hanem előadónak is remek, hiszen nemcsak hogy messze túlszárnyalta az abban ígérteket, de nagy szakértelemmel, ugyanakkor rendkívüli szeretettel beszélt a rábízott hatalmas felelősséggel járó munkáról. Az Országház biztonsági berendezéseiről, a ház védelméről szóló részletes információkat megismerve - melyeket szintenként a felsőpadlástól a pincéig áttekintettünk -, minden résztvevőnek olyan érzése támadt, hogy a Parlamentben szinte lehetetlenség egy szál gyufát is gyújtani anélkül, hogy valamely érzékelő ne jelezné azt.

A parancsnok egyedi humorával fűszerezett előadásából értesülhettünk a renitens képviselőkkel, valamint a kollégákkal, beosztottjaival kialakult kapcsolatáról, és a parlamenti tűzoltók mindennapi munkamenetéről, amely természetesen nem hasonlítható egyetlen más tűzörségéhez sem. Hangsúlyozta, hogy mivel négy percen belül el kell jutniuk az épület bármely részébe, ezért az ott dolgozó tűzoltók helyismerete az első számú követelmény. Ennek érdekében a kötelező járórozéseken kívül rengeteg alkalommal végeznek ilyen jellegű célfeladatokat. Lehet, hogy a parlamenti tűzoltók nem járnának élen valamely tűzörségnél, de hasonlóképp a legkiválóbb tűzoltó sem jutna semmire a Parlamentben helyismeret hiányában, melynek megszerzése a parancsnok szerint legalább három év.

A minden igényt kimerítő előadás és a „száraz adatok” megismerése után meguntatlanul peregetek a vetített képek a híres-neves termekről (Ülés, Kongresszusi, Munkácsy)

társalgókról, lépcsőkről, könyvtárról, de a folyosókról, szobrokról, festményekről és a csodálatos kilátásról is.

Miközben a – helyzeti előnyüket kihasználó – tűzoltó fiúk különleges helyekről, szögekből, magaslattól felvett képei sorjáztak, a jelenlévő korábbi parancsnok Szabó Lajos, és Zsákovics János helyettes parancsnok néhány érdekességet mesélt a korábbi időszakok parlamenti tűzvédelméről is. Sem a jelenlegi parancsnok, sem ők nem számoltak be komolyabb riasztásról, vészhelyzetről.

Így legyen!

Algyőitől Zsanáig

Az évfordulók okán kerültek programba - negyven, illetve harminc év távlatából - az algyői, és zsanai gáz-és olajkutak tüzének oltásáról szóló filmek. Ezután mintegy „ráadásként” még a fűzesgyarmati káresettel is közelebbről megismerkedhettek. A korabeli felvételeket kísérő, a kor szellemének megfelelő magyarázó hanganyag, a képek drámaisága ellenére is sokszor mosolyt csalt a nézők ajkára. A filmen bemutatott technikai megoldások magyarázatát, a helyszínen átélt kudarcokat, a kétségbeesett, de végül mégis sikert hozó kísérleteket a megfelelő megoldások meglegelésére, és az oltás gigászi küzdelmét viszont már vendégeink, Halasy Jenő ny. tű. ezredes, Kóti Mihály, ny. tű. alezredes, Zsigmond Gábor ny. tű. százados ecsetelték részletesen, tökéletes szakmai pontossággal. Mindannyian megemlést tettek a helyszínen dolgozók magas szintű teherbírását, a logisztika mintaserűségét, valamint példákat említettek annak illusztrálására, milyen komoly összefogásra volt szükség, hogy a szinte elviselhetetlen hőség és zaj (150-160 decibel) ellenére is sikerrel vegyék fel a harcot az elemekkel. A filmklub nézői között foglaltak helyet Szőke Gábor, Popelyák Pál, és Zsákovics János a BM TOP Tűzoltási és Szolgálati Osztályának egykori munkatársai is, akik hozzászólásaikkal gazdagít-

tották a zsanai eseményekről alkotott képet, a kívülállók számára különleges adatokkal egészítve ki a látottakat. Beszéltek arról is, miképp használták fel a szerzett tapasztalatokat a későbbi oltási munkák során.

Érdekes volt látni a film vetítése közben az egykor az oltási munkában résztvevők arcán, hogy kockáról kockára haladva mennyire élénken elevenednek fel emlékeik, amelyeket félszavakkal rendre meg is osztottak egymással, majd az érdekesebb történeteket per-sze a közönséggel is.

A program utolsó részében megválasztották a felmerült majd valamennyi kérdést, csak arra nem tudtak pontos választ adni, vajon van-e ma is megfelelően képzett szakember gárda egy esetleges gáz vagy olajkitörés során keletkezett tűz megfékezésére.

Magyar segítség katasztrófa sújtotta vidékeken

Ez alkalommal a látogatók Sri Lanka (2004 december - 2005 január), Indonézia (2009. október), illetve Haiti (2010. január) földrengés pusztította vidékeiről láthattak filmössze-állítást és képanyagot, melyekben - a szerkesztők szándéka szerint – az volt a közös ténye-ző, hogy mindhárom esetben magyar segítők, orvosok dolgoztak a helyszíneken.

A híradórészletek, saját készítésű videók, fotók segítségével nyomon követhettük a csapat útját, bepillanthattunk elképzelhetetlenül nehéz, testet-lelket megviselő munká-jukba. Miközben a drámai képek peregtek, a mentőcsapat vezetője, Jackovics Péter pv. őrnagy, az OKF Katasztrófa-elhárítási Osztályának vezetője és - a csapat tagjaként szintén a helyszínen járt - Dr. Pék László, a Doktorszolgálat szakmai vezetője kommentálta az ese-ményeket. Elmondásuk szerint minden tudásukra, leleményességükre szükségük volt, hogy az összeomlott infrastruktúra körülményei között meg tudják oldani sokrétű szer-

vezési, logisztikai, mentési, gyógyítási feladatukat, vagy éppen a váratlanul felmerülő különleges eseteket kezelni tudják. Az összeszokott csapat olyan sikerrel látta el feladatát, hogy a bonyolultabb munkákkal szinte mindig a magyarokat keresték meg. Az előadók pontos válaszokat adtak a felmerült szakmai kérdésekre, emellett személyes tapasztalataikkal, érdekességekkel fűszerezték a nem mindennapi eseményekről szóló színvonalas beszámolót.

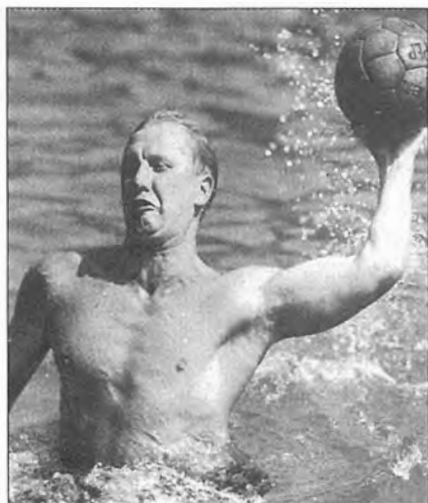
Természetesen büszkén nyilatkoztak arról is, hogy Haiti kormányzója - elismerése jelül - személyesen fogadta magyar alakulatot, megköszönve munkájukat, és természetesen a magyar állam által felajánlott gyógyszereket, orvosi felszereléseket.

Mi pedig köszönjük, hogy mindezt megosztották velünk...

Híres-neves tűzoltók...

Éltsportolók és mind tűzoltók! Az ígéreknek megfelelően – olimpiai bajnokok, olimpiakonok, Európa- és magyar bajnokok is randevút adtak egymásnak a múzeum és a kerületi tűzország közös földszinti Nagytermében.

A különböző sportágakban eredményes tűzoltók versenyének rövidfilmes felelevenítése mindenkit meggyőzhetett arról, mennyi energia, akarat szükséges egy-egy siker eléréséhez. Ha valakinek mégis kétségci támadtak volna, dr. Kanyó Ferenc sportiszt - jelenleg is aktív sportoló - valamint Bauer Márton világklasszis kajakos filmekhez fűzött kommentárja mindenkit meggyőzött erről, és egyben érdekes adalékokkal is szolgált a háttérben bonyolódó érdekességekről. A bemutatott filmkockákon legtöbbször a kiváló eredményeket felsorakoztató kajakosok játszották a főszerepet, de a volt éltsportolókról készült arcképcsarnok megtekintésekor már – a fiatalon elhunyt kajakozó világbajnok,

olimpiai ezüstérmes Tímár István tűzoltó dandártábornok portréja mellett - kerékpárost, vízilabdást, tornászt, atlétát, focistát, vívót, sielőt is találhattunk a tűzoltó múlttal is rendelkezők között.

(Szeretném megjegyezni, hogy bár megpróbáltunk minél több egykori élsportolót felkutatni, minden igyekezetünk ellenére is csak néhányukkal sikerült felvenni a kapcsolatot. Őket kereső felhívásunkat valószínűleg nem olvasták, ezért elsősorban az idősebb generáció visszaemlékezései segítettek felkutatásukban. Továbbra sem tettünk le egy olyan kiadvány elkészítéséről, melyben természetesen a vidékiekkel kiegészülve, teljesebb képet adhatnánk azokról a tűzoltókról, kiknek életében jelentős szerepet játszott vagy játszik a sport.)

Többek között jelen volt Dömötör Zoltán vízilabdázó, Tokyo olimpiai bajnoka, aki kerek beszámolót tartott sportolói, edzői és tűzoltó múltjáról. A jelenlévő többi klasszistól történeteket, érdekességeket hallhattunk eredményeikről, sikereik elérésének körülményeiről, majd az azt követő dolgos évekről is. Talán nem véletlen, hogy sportpályafutásuk befejezése után sokan újabb karriert csináltak, mivel a volt sportolók között több parancsnokot találhatunk, dr. Héra Attila egykori súlylökő magyar bajnok vezérőrnagyi rangig és országos parancsnoki címig vitte.

Nagy örömünkre azonban nem csak az idősebb korosztály jött el emlékezni, hanem a sportban sikeres fiatal generáció is képviseltette magát. Kajakos, triatlonista is bemutatkozott, majd meséltek a maiak felkészüléséről, versenyzéséről, a megváltozott feltételekről. Egymás élményeit hallgatva, hol az idősebbek, hol pedig a fiatalabb sportolók kapták fel fejüket csodálkozva, hogy mennyire más utat kellett bejárni egykoron és kell bejárni manapság a sport-és tűzoltó karrier eléréséhez...

Sportos filmklub

Talán a témának köszönhetően, igen vidám és felszabadult volt a hangulat a filmklub programján. Ez persze nagyrészt az előadók érdeme - Halassy Jenő ezredes, dr. Kanyó Ferenc alezredes, sporttiszt és Fülöp Attila főtörzsőrmester -, akik „minden tűzoltó sportok” tudói, kommentárjukban megannyi részlettel, a sporteseményekhez kapcsolódó élményekkel gazdagították a különböző tűzoltó versenyeket bemutató filmeket. Tehették ezt, mivel ezer szállal kötődnek a tűzoltó sporthoz, a mai napig résztvevői a versenyeknek, ki edzőként, szervezőként, versenybíróként, ki pedig aktív versenyzőként, legfeljebb csak státuszuk változott az idők folyamán.

Először képeket láthattunk a tűzoltó sport kezdetéről, felidézve többek között Rösch Frigyes alakját, aki 1866-ban megalapította a Soproni Torna és Tűzoltó Egyletet.

Majd egy filmösszeállítás segítségével az 1950-60-70-es évek tűzoltó sportmegmozdulásait tekinthettük meg. A nézők megismerkedhettek a legutóbbi korszak szakmai-, lépcsőfutó-, hagyományőrző versenyekkel, a nem rég szerveződött TFA versenyek műsorszá-

maival, illetve az azokat követő izgalmas bemutatókkal is. Így igen részletes körkép kerekedett a tűzoltó sport sokszínűségéről, hangulatáról.

A vetítést jóízű beszélgetés követte, bár e során többen azt is megjegyezték, lenne teni- és javítanivaló a tűzoltósport területén.

Filmklubos „szárnyalás”

A repülés mindig vonzó és izgalmas téma, bármilyen részlete kerül is terítékre. Ez derült ki a havi programunk bemutatásakor, amikor is szép számú érdeklődő gyűlt össze, hogy a reptéri tűzoltásról, a gyakorlatokról, illetve a repülő szerkezetekről tudhasson meg érdekességeket. A közönség szakmát ismerő része, vagy az iránta csupán kíváncsiságból érdeklődők is elégedetten vehették tudomásul, hogy több rövidfilm – köztük a hétköznapi tartalmú, de lírai szépségű filmetűd (NOVIDEO) - megtekintése után, a meghívott vendégtől, Darvas Pétertől, minden kérdésükre részletes és kielégítő választ kaptak. A szakértő a közérthető szakmai magyarázatok után azt is bebizonyította, pontosan ismeri a borzongásra vágyók igényeit is. Ezután beszámolt még a reptéri tűzoltók mindennapi életéről, a filmen megtekintett tűzoltási gyakorlat háttéréről, majd a reptéri szerekről, azok technikai paramétereiről éppúgy, mint arról, miféle stressznek vannak kitéve a reptéren szolgálatot teljesítő tűzoltók, még akkor is, ha – statisztikai adatok szerint - közel nyolcvan évig kellene ott dolgozniuk, mire éles esettel találkozhatnának.

A sorjázó kérdések miatt a program kissé elhúzódott, de ezt az előadó nem bánta, sőt saját bevallása szerint, akkor kezdett belejönni... Gyűjtjük a kérdéseket!

Szajoltól Monorierdőig (Vonat-szerencsétlenségek)

Felfokozott várakozás előzte meg a filmklub műsorát, mivel a közelmúltban történt monorierdei vasúti szerencsétlenség, a szakma mellett a civilek érdeklődését is felkeltette. Így abszolút teltház mellett foghatott az események értékelésébe az előadónak felkért Szűcs Tamás ezredes, mentésszervezési főosztályvezető, aki a lehető leghitelesebben számolhatott be a mentésről, - miután saját bevallása szerint tizenkét perc alatt a helyszínre érkezett -, és átvette a mentésvezetést. Másik előadónk Somorjai Dezső pszichológus a KIT

(Krízis Intervenció Team) tagjaként volt jelen, aki a sérültek, hozzátartozók, és persze a mentésben részt vevő kollégák mentális problémáinak feldolgozásáról és annak rendkívüli fontosságáról beszélt. Elgondolkoztatónak nevezte, hogy a társadalom mennyire férfiatlannak ítéli a pszichológusi segítségét, holott adott esetben, különösen a tűzoltók körében óriási szükség lenne rá.

A közönség először, a még a tizennégy év múltán is felkavaró archív képsorokat tekinthette meg a szajoli vonatbalesetről, amit néhány kevésbé hírhedté vált, de a „műszaki szemmel” figyelők számára érdekes és tanulságos káreset követett. Szűcs Tamás ki is használta a lehetőséget és a korábbi évek felszereléseit, módszereit összehasonlította a manapság használatossal. A legfrissebb balesetről készült - a nagyközönség számára soha be nem mutatott felvételek - bejátszása után részletes beszámolót hallhattunk előadónktól a mentésben részt vevő rendőrök, mentősök munkájáról, az összehangolás fontosságáról, nehézségeiről. Beszámolt a munkálatok során bevetett eszközök előnyeiről, vagy éppen használhatatlanságáról, amiből így közvetlen módon számos tanulságot vonhattak le a jelenlévő szakemberek. Nem mulasztotta el felhívni - a beosztásuktól függően az ügyért bármit tehető tűzoltók figyelmét - azokra az újszerű vagy új dolgokra, amelyek számára is meglepetést okoztak a mentési munkálatok során. Úgy vélte, hogy ezek feltétlenül, egy alaposabb megismerést célzó gyakorlatot igényelnének. (Az új típusú IC vonatban fellelhető, ismeretlen eredetű kábelek, vezetékek, csövek vágása, bontása okozott gondot.)

Az éles helyzet bemutatása után két rövidlélegzetű filmet is láthatott még a közönség az OKF nagyszabású, nemzetközi katasztrófavédelmi gyakorlatáról, majd meghallgathatta az erről szóló tapasztalatokat is.

A filmklub kötetlen beszélgetéssel fejeződött be, mely során kiderült, hogy számos aktív, vagy vasutas múlttal rendelkező szakember is jelen volt, és mondta el véleményét. A legutolsó - „asztalbontás” utáni - szakmai diskurzusokat aztán már csak az igazán vájtfülűek érthették.

A múzeum a későbbiekben is változatos, időszerű programokat tervez a „profik”, valamint a műszaki mentésben, tűzoltásban járatanok számára egyaránt, de az ilyesfajta aktualitásoktól szívesen eltekintene.

Tűzember látogatott a filmklubba

Bélteczky József, az FTP volt tűzoltási csoportvezetője, nyugdíjas ezredes vendégeskedett nálunk, és nevéhez illő lobogással kommentálta pályafutásának hírhedt káreseteit, de egyebek mellett beszámolt egykori, nevezetes helikopteres mentési gyakorlatáról is.

Néhány filmkocka elegendő volt számára, hogy a sok ezernyi káresetéből is pontosan idézze fel a történeteket, és részletesen taglalja az eseteket. Láthatólag újra élte az eseményeket amikor sorolta az egykor alkalmazott megoldásokat, vagy az érdeklődőkkel megosztotta a leszűrt tapasztalatokat. Hallhattunk tőle történeteket bajtársiasságról, becsületről, felelősségről, alázatról, szóval mindazokról a dolgokról, amik a tűzoltó szakmát még szebbé teszik. Akik ismerték parancsnokként azért érezték át szavai hitelességét, de a jelenlévő fiatalabb tűzoltókat egyszerűen az őszinte lelkesedése is „tűzbe hozta”.

Ezután filmrészleteket láhattunk az immár nyugdíjas éveiben megjelent, Tűzember című könyvének sajtótájékoztatójáról, és az azt követő dedikálásról. A volt parancsnok me-

sélt a könyv megírásának motivációjáról, körülményeiről. Az önéletrajzi elemekkel tarkított könyv - a szerző szavait idézve - ajánlható tűzoltónak és nem tűzoltónak, szóval bárkinek. Kár is lenne veszendőbe hagyni ennyi értékes tapasztalatot!

A filmklub előadása után hosszas beszélgetés alakult ki, ahol szó esett múlt és jelen eseteiről, a tűzoltó létről, melyekről Bélteczky ezredes határozott elképzeléssel, de mit tagadjuk, volt hogy megilletődötten formált véleményt.

Az egyik látogató távozó félben társának meg is jegyezte – mintha össze akarná foglalni mindenki érzését – Egy igazi tűzoltó!

A csilláron is lógtak...

Azért gyorsan elmondom, hogy a fenti cím nem az alapfokú képzés újoncainak egyik gyakorlatát, hanem az érdeklődés nagyságát jelenti. Ezen kívül azonban - ahogy az oktatók és tanítványaik által készített filmkockákon láthattuk -, a mesterek igyekeznek minden olyan lehetséges helyzetet megteremteni a leendő tűzoltók számára, amelyek a gyakorlatban előfordulhatnak és amelyek a szakma elsajátítását segítik.

Mindezt megelőzően Darabánt Sándor ny. tű. alezredes, az FTP alapfokú tanfolyamának koordinátora rövid, de világos magyarázatával mindenki számára érthetővé tette a tűzoltó képzés mai felépítését, lépcsőfokait, kitérve a jelentkezés feltételeire is. Az első rövid-filmben az ő kommentálásával kaphattunk ízelítőt a képzés során alkalmazott módszerekről, a szakszerűen felépített, sokrétű gyakorlatsorokról, amelyek a favágást éppen úgy tartalmazták mint a műszaki mentés, a szerelés vagy éppen az elsősegélynyújtás feladatait. A filmen láthattuk a feszült akarást, a számukra egyelőre bonyolult feladatok elvégzésére való töretlen lelkesedést, de előfordult, hogy – közülük többen jelen voltak a filmklub programján - önfeladten mulattak saját, első csetlő-botló, tűzközelben megtett lépéseiken.

A második filmrészlet az alaki kiképzésről szólt. A lelkes fiatal oktató, Dobos Gábor tű. őrnagy megjegyezte, hogy ezek ismeretében a sorkatonai szolgálat eltörlése miatt komoly hiányosságok mutatkoznak, ezért most két hetes képzés keretében próbálják meg pótolni a mulasztást és katonai kiképzőktől tanulják meg a leendő tűzoltók a fegyelem kialakításához is nélkülözhetetlen feladatokat.

Fábián Tibor tű. százados, a Tűzoltási csoport 2. vezetője segített a harmadik filmrészlet értelmezésében. Minden igényt kimerítő magyarázata a civilek számára is világossá tette, hogyan történik a különböző tüzesetek szimulálása a harmadik kerületi tanpályán, majd arról beszélt, miként teszik néha furfanggal is nehezebbé az esetek megoldását a füstben bolyongó újoncok számára. Ezt természetesen szándékosan teszik, hiszen a valóságban ezeknél sokkal nehezebb feltételek mellett kell, hogy helyén legyen a szívük. Hallhattuk az oktatók határozott, kemény utasításait, melyekben nem lehet nem észrevenni a féltő törődést, és biztatást is. Ezt pontosan érzik a hallgatók is, és ezért látják a legnehezebb munkát is nagyszerűnek! És persze ezért születik olyan levél is, mint amilyet egy ifjú tű-

zoltó írt őszinte elragadtatással egykori oktatója szakmai felkészültségéről, emberi tulajdonságairól. Makai Tibor ny. t. alezredes persze elhárította a dicsérő szavakat, majd finom humorral fűszerezve olyan mondókát kerekített, hogy a jelenlévők mind tudták, nem túlzott a fiú... Beszédében hangsúlyozta a bajtársiasság fontosságát a tűzoltók munkájában, ezzel is tovább erősítve a bizonyosságot, igazán jó kezekben vannak az újoncok!

A rézfúvósok játszottak...a közönség vastapsolt

Nálunk vendégeskedett a Tűzoltózenekar Szent Flórián kvintettje. A zenekar múltjáról szóló filmösszeállítás során kiderült, mennyire széles skálán mozgott és mozog a zenekar repertoárja. A templomi hangverseny épp úgy nem idegen terület számukra, mint a térzene vagy éppen a fesztiválok világa. A zenekar tagjai zeneileg magasan képzettek és igény szerint egyaránt felkészültek jazz, filmzene, blues, népdal, vagy szimfónikus művek előadására is. A zenekar karmestere Dóra László, és helyettese, Kiss Zoltán is vendége volt programunknak.

Dóra László a zenekar múltjáról, jelenéről számolt be majd mesélt kötelező és szabadon vállalt feladataikról, a zenekar mindennapjairól. Megtudhattuk, hogy gyászszertartáson való részvételtől kezdve az új szertárok avatásáig, a tűzoltó majálisokon, ünnepségeken keresztül, milyen sokrétű a feladatuk, és ha úgy adódik – mint kiderült csak látszólag egyszerű, de valójában bonyolult, összetett feladat – menetben, sőt tánclépésben is képesek muzsikálni. Erre gyönyörű példa volt a filmben is bemutatott 2007-es brémai fesztivál!

Kiss Zoltán elméleti, majd a fúvós ötös segítségével természetesen zeneszóval is szemléltetett zenetörténeti keresztmetszetet adott, a közönség pedig vastapssal hálálta meg a fantasztikus hangzású bemutatót.

Aki ott járt nem feledi a kedves koncertet és érti azt a fohászt is, hogy a sorjában következő szépszámú fellépéseiken ismét a számukra megszokott tömeg fogadja majd őket...

Búvárok a tűzoltók között

A témánk ez alkalommal a búvárszolgálat munkája volt, melynek megismertetéséhez a Speciális Mentési Parancsnokság vezetőjét, Marosvári Csaba őrnagyot hívtuk meg. A programra – amely még az „öreg róka” tűzoltók számára is ismeretlen területeket mutatott be, vagy éppen különlegességet, újdonságot nyújtott - olyan kiválóan felépített előadással készült fel a fiatal vezető, amelyből részletekbe menően is megismerhették a tűzoltó búvárok munkájának módszereit, eszközeit. Mindenki számára közérthető módon kommentálta a káresetekről és gyakorlatokról szóló képsorokat, ezzel rengeteg ismeretet nyújtva szakembernek, civilnek egyaránt. Megtudhattuk, hogyan történik a jégről mentés a jég állagától, a parttól való távolságtól, esetleg más tényezőtől függően, és milyen az, ha

a Duna hatalmas sodrását elviselve, víz alá merült személyautót kell menteni. Betekintést kaptunk egy „egyszerű” csőtörés utáni feladatról, majd azt is megtudhattuk, hogyan kell időre és hiba nélkül összeállítani a víz alatt a felszerelést. Az előadás következő érdekességei a szemléltetést szolgáló eszközök voltak. A szép számú közönség vállalkozóbb szellemű tagjai közül bárki kipróbálhatta, milyen is a teljes álarc viselete, vagy milyen a „járás” a mentőstégen.

A „desszertként felszolgált” lírai szépségű, vagy éppen mulatságos felvételek pedig azt bizonyították, hogy a káreseteknél folyó szigorú, felelősségteljes munkán kívül mennyi szépség rejlik a bűvárlétben. Gondolni sem lehet másra, hogy csak a kemény fizikai és pszichológiai tesztek miatt hiányzik jelenleg is két fő a tűzoltó bűvárok állományából...

„A” Totzl „A” Bélteczky, „A” Duray

Az elmúlt évtizedek nagy hármásának nevezett -, immár nyugdíjas tűzoltási csoportvezető ezredek munkásságát mutattuk be, beszéltek tapasztalataikról, múltjukról, miként kerültek először mester-tanítvány, majd munkatársi kapcsolatba.

Az archív anyagokból álló filmkockákat, - melyek az ő irányításukkal zajlott nevezetesebb tüzesetekről, műszaki mentésekről szóltak -, saját maguk kommentálták, majd közös munkájukról, hitvallásukról beszéltek. A megnyilatkozás és emlékidézés természetesen nem esett nehezükre, hiszen ők hárman mintegy száz év szolgálati idővel rendelkeznek, amely mérhetetlen mennyiségű káresetet takar. Az ezeknél való helytállásról, sokszor briliáns megoldást hozó esetekről szólt ez az este. Felelevenítették a különleges esetek szintén különleges megoldási módjait, melyek után szerényen megjegyezték, azért nem tartják magukat egyfajta csodalényeknek, hanem sokkal inkább valóságos tulajdonságaikkal vívták meg a tűz elleni harcot, amelyben persze alapos felkészülésük adta a legnagyobb segítséget. Nem tagadták, hogy hibáztak is, de ezekből természetesen igyekeztek a levonni a tanulságokat, amiket később hasznosítani tudtak.

Egybehangzóan állították, hogy soha nem tudták volna elképzelni másként az életüket, mint tűzoltókként és a mai napig is együtt élnek a tűzoltók napi gondjaival, problémáival.

A törzsközönség és a vonulós állomány mellett, a nézőtéren helyet foglaló fiatalok is érezhették, hogy ezek az emberek valóban példát mutattak. Hogy mivel? Egyszerűen csak a hivatásszeretettelük, töretlen hitükkel a tökéletességre való törekvésben, amely számukra is meghozta az eredményt.

Igazán nem a hatás kedvéért írom le, de olyan jó volt látni, mikor az előadás végén egy fiatal tűzoltó, aki korábban csak hallomásból ismerte a vendégeket, meg nem állta, hogy odamenjen hozzájuk és megjegyezze - manapság szokatlan módon -, mennyire boldog, hogy láthatta-hallhatta őket.

Csatlakozunk Ezredes Urak!

